

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 18 DECEMBER 1929

No. 729

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Assistent-Redacteur: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 9,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 6729.

BERICHT.

In verband met de a.s. feestdagen zal het volgend nummer op Vrijdag 27 December verschijnen.

17 DECEMBER 1929.

Het aanbod van geld was ook deze week weder zeer groot. Daar het aanbod van wissels nog vrij beperkt bleef, liep de rente iederen dag verder terug. Geopend op $3\frac{9}{16}$ pCt., werd aan het einde der week voor $3\frac{1}{4}$ pCt. afgedaan, zoodat het verschil met het officieele tarief van de Ned. Bank tot $1\frac{1}{4}$ pCt. steeg. Algemeen werd dan ook een verlaging van het tarief dezer instelling verwacht, temeer daar ook de wisselkoersen zich op een vrij laag peil bleven handhaven. Ook de callrente bleef terugloopen. Gisteren werd tenslotte zelfs voor $1\frac{1}{4}$ pCt. afgedaan. Alleen voor prolongatiegeld bleef men meer terughoudend. In de notering kwam dan ook weinig verandering; meestal werd $3\frac{1}{4}$ pCt. genoteerd.

* * *

De Minister van Financiën heeft een inschrijving open gesteld op schatkistpapier op Maandag 23 dezer. Aangeboden worden drie- en zesmaands promessen en $4\frac{1}{2}$ pCt. jaarbiljetten tot een totaal bedrag van f 25 miljoen.

* * *

De weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft geen veranderingen van beteekenis te zien. De post binnenlandsche wissels bedraagt f 70.000 meer dan verleden week, terwijl de beleeningen een teruggang van f 80.000 te aanschouwen geven. Het renteloos voorschot aan het Rijk werd in de afgelopen week geheel afgelost om plaats te maken voor een creditsaldo van de schatkist ten bedrage van f 7.4 miljoen.

De goudvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De zilvervoorraad vertoont een vermeerdering van f 900.000. De post papier op het buitenland en de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans stegen resp. met f 100.000 en f 1.1 miljoen.

De biljettencirculatie daalde met f 11 miljoen, de rekening-courant-saldi van anderen namen met f 1.3 miljoen toe. Het beschikbaar metaalsaldo klom met

f 1.9 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt ruim $55\frac{1}{2}$.

* * *

Ondanks het feit, dat het Engelsche disconto deze week met een $\frac{1}{2}$ pCt. werd verlaagd, hadden de omzetten op de wisselmarkt niet veel te beteekenen. Zoo nu en dan viel er een kleine opleving te bespeuren, doch deze bleek steeds van tijdelijken aard te zijn. Na het bekend worden van de disconto-verlaging trok de Dollarkoers in Londen, die daar aanvankelijk rond de 4.8830 schommelde, aan tot ca. 4.8805, om op den laatsten dag weder op 4.8822 $\frac{1}{2}$ terug te loopen. Hier reageerde het Pond bijna in het geheel niet op de rentewijziging en bleef op 12.09 $\frac{1}{2}$ à $\frac{5}{8}$ hangen. Het gevolg was dan ook, dat de Dollar hier moest stijgen; hij kwam van 2.4770 op 2.4782 $\frac{1}{2}$, om ten slotte weder op 2.4773 te eindigen.

Het Pond in Parijs kon zich niet op het hogere niveau handhaven en daalde van 124.02 op 123.96 na voorbijgaand 123.92 genoteerd te hebben. Het gevolg was, dat de Fransche Franc hier van 9.75 $\frac{1}{8}$ op 9.76 kwam. De Deutsche notering voor het Pond steeg eerst tot 20.39 $\frac{1}{4}$, doch liep daarna weder op 20.38 $\frac{1}{4}$ terug, waardoor de Mark hier eerst tot 59.30 $\frac{1}{4}$ daalde, doch zich daarna weder tot 59.35 kon verbeteren. Zwitserland hooger: 48.18. Spanje heel onregelmatig, eerst geregeld aan teruglopend 34.50—34.20, slot weder 34.37 $\frac{1}{2}$. Zloty's iets hooger 27.82 $\frac{1}{2}$. Turksche Ponden 1.16. Yen wat lager op 1.21. De moeilijkheden in Brazilië deden de Milreis tot ca. 27 $\frac{1}{4}$ dalen; slot beter op 28 $\frac{1}{2}$. Canada lager op 2.45 $\frac{1}{2}$.

Maands Ponden deden hier $\frac{7}{16}$ c. disagio, maands Marken 11 c. Het agio van maands Dollars liep van 16 c. op 9 c. terug.

LONDEN, 16 DECEMBER 1929.

Geld bleef gedurende de geheele vorige week gezocht en het is dan ook niet te verwachten, dat daarin vóór het einde van het jaar veel verandering kan komen. Integendeel de vraag zal, naar gelang wij het einde van het jaar naderen, toenemen, zooals heden reeds was waar te nemen. De markt moest namelijk vandaag bij de Bank van Engeland steun zoeken door aan haar wissels te verkoopen tegen het officieel disconto van 5 pCt.

Het disconto werd Donderdag 11. verder verlaagd tot 5 pCt., eenigszins onverwacht voor de markt, waar verondersteld werd, dat eene verdere verlaging nog wel eenige weken zou uitblijven. De goudpositie is weliswaar verbeterd, maar toch nog niet zoodanig hersteld, dat eene verlaging reeds nu gerechtvaardigd scheen. De Bank wil echter blijkbaar handel en industrie zooveel en zoo spoedig mogelijk met goedkoop geld tegemoet komen, nu de toestand in New-York zoozeer veranderd is, dat van die zijde slechts verbetering op de geldmarkten van Europa te verwachten is.

Toch heeft de Bank aan de markt te verstaan gegeven, dat de 5 pCt. koers dan ook effectief moet zijn.

Dientengevolge liep de discontokoers na de discontoverlaging iets op en noteert nu $4\frac{13}{16}$ — $\frac{7}{8}$ voor 3-maands bankaccepten.

MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE
VOOR DE RIJNVAART.

VERSLAG VAN DE NOVEMBER-ZITTING 1929.

De Centrale Commissie voor de Rijnvaart heeft te Straatsburg onder voorzitterschap van den heer Jean Gout, buitengewoon gezant, van 6 tot 18 November 1929 vergaderd.

De Commissie heeft een groot gedeelte van de zitting besteed aan de werkzaamheden betreffende de herziening van de Akte van Mannheim van 17 October 1868, een herziening, welke zoodanig gevorderd is, dat de in eerste lezing aangenomen teksten gerangschikt en samengevoegd kunnen worden.

Bovendien heeft de Commissie behalve de administratieve en meer interne beslissingen en de 7 vonnissen uitgesproken in rechtzaken de Rijnvaart betreffende, welke voor haar in hooger beroep gebracht waren, de volgende besluiten genomen:

Rijnverbetering tusschen Straatsburg en Bazel. (Normalisatie) — (Kanaal).

De Commissie neemt nota van de mededeelingen der Deutsche, Fransche en Zwitsersche Commissarissen over den vooruitgang der werkzaamheden van het „Canal d'Alsace" en over de onderhandelingen in zake de normalisatie van den Rijn tusschen Straatsburg en Bazel.

Opmerking van het Secretariaat: Wat de normalisatie van den Rijn tusschen Straatsburg en Istein betreft, blijkt uit de verklaringen van de Deutsche, Fransche en Zwitsersche Commissarissen, dat de onderhandelingen betreffende de wijze der technische en administratieve samenwerking van de Oeverstaten (zie de verslagen der zittingen van April 1925 en April 1929 in E.-S.B. van 3 Juni 1925 blz. 466 en van 8 Mei 1929 blz. 430) in gang zijn.

Wat het „Canal d'Alsace" betreft, blijkt uit de verklaringen van de Fransche Delegation, dat een ontwerp-wet in zake de voortzetting van de werkzaamheden beneden het „Kembser-kanaal" binnenkort bij het Fransche Parlement ingediend zal worden.

De stuw bij Kembs.

De Commissie heeft nota genomen van de mededeeling der Fransche Delegation betreffende het program der werkzaamheden van de stuw bij Kembs.

Opmerking van het Secretariaat: Wat de bevaarbaarheid bij de stuw van Kembs betreft (zie het verslag van de Aprilzitting 1929 in E.-S.B. van 8 Mei 1929 blz. 431) blijkt uit de verklaringen der Fransche Commissarissen, dat het program van den bouw der stuw tot 15 Maart 1932 een doorvaartopening voor de scheepvaart van 65 M., verminderd met de voor de aangrenzende pijlers benodigde steigers, voorziet; van 15 Maart tot 15 Mei 1932 een doorvaartopening aan den linker oever van 30 M. en dat vanaf dat tijdstip de scheepvaart door het kanaal zal kunnen plaats hebben. Evenwel heeft de Fransche Delegation hieraan toegevoegd, dat de ondernemers zullen pogen de werkzaamheden zoodanig te bespoedigen, dat het begin der periode van twee maanden, waarop de opening 30 M. zal bedragen, vervroegd wordt.

Bouw van een vaste brug over de Waal bij Zalt-Bommel.

10. De Centrale Commissie stelt vast, dat tegen het ontwerp van de te bouwen vaste brug over de Waal bij Zalt-Bommel van het standpunt der scheepvaart en vlotvaart geen bezwaar bestaat.

20. De door de Nederlandsche Regeering te nemen maatregelen in het belang der scheepvaart, worden als afdoende beschouwd.

Opmerking van het Secretariaat: Deze maatregelen zijn de volgende:

1. Gedurende de uitvoering der werkzaamheden moet één der voor de scheepvaart beschikbare doorvaartopeningen afwisselend geheel vrij zijn voor de scheepvaart, terwijl in de andere doorvaartopening, waar de werkzaamheden worden uitgevoerd, tijdelijk de breedte tot minstens 60 M. wordt beperkt. Over deze breedte wordt de vrije doorvaart-hoogte minstens 8 M. 10 boven den hoogsten waterstand, waarbij de scheepvaart nog uitgeoefend kan worden.

2. Van 15 November tot 1 Maart worden de houten steigerwerken uit de rivier verwijderd. De tijdelijke constructiepijlers, welke gedurende dien tijd in de rivier blijven staan, worden met metalen damwanden omgeven.

3. De onderste deelen der steigerwerken worden tegen aanvaringen beschermd door niet met de steigers in verbinding staande remmingswerken.

4. Als de scheepvaart door de steigers wordt belemmerd, worden boven en beneden de bouwplaats waarschuwingsposten opgesteld.

INHOUD.

	Blz.
Mededeelingen van de Centr. Commissie voor de Rijnvaart	1120
RESTRICTIE-PLANNEN VOOR DE THEE-CULTUUR door	
Mr. F. W. A. de Kock van Leeuwen	1120
De exploitatievorm der Nederlandsche spoorwegen bij	
de jongste waterstaatsbegroting door S. A. Reitsma	1122
Nogmaals de waterverbinding van Amsterdam met den	
Rijn I door A. Donker	1124
De ontwikkeling eener monopolistische positie door	
Dr. F. L. Rutgers	1126
De Rotterdamsche haventarieven door C. Vermey ..	1129
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Duitschland vóór de hervorming der openbare	
financiën door Dr. Carl Krämer	1130
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in	
Nederlandsch-Indië	1132
INGEZONDEN STUKKEN:	
De handelsbeweging van Nederland gedurende de	
eerste negen maanden van 1929 door J. J. van	
Riemsdijk met Naschrift door W. G. H. van der	
Zweep	1133
MAANDOLFJERS:	
Rijkspostspaarbank	1134
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	1134
Postchèque en Girodienst	1134
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	1134
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1135—1142
Geldkoersen. Bankstaten. Verkeerswezen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	

5. Bovendien wordt een stoomboot ter beschikking gesteld om gratis, voor zoover noodig, vloten, zeilschepen, op zich zelf varende schepen en van sleeptrains losgeworpen akers zonder gevaar voorbij de bouwplaats te slepen. De stoomboot zal zich op geringen afstand van de bouwplaats bevinden.

6. De voor publicatie bestemde bekendmakingen voor de scheepvaartbelanghebbenden, welke gedurende de werkzaamheden den scheeps- en vlotkapiteins aanwijzingen geven en den sleep- en waarschuwingdienst regelen, moeten tijdig aan de bevoegde autoriteiten van de belanghebbende havens der in de Centrale Commissie vertegenwoordigde Staten worden medegedeeld.

Reglement voor het onderzoek van vaartuigen.
(Publicatie in Zwitserland).

De Commissie neemt nota van het bij de „Ordonnance du Conseil Fédéral" van 20 September 1929 in Zwitserland gepubliceerde Reglement van het onderzoek van Rijnschepen.

Douanebehandeling aan de Duitsch-Nederlandsche grens.
De Commissie neemt met voldoening kennis van de mededeeling der Deutsche en Nederlandsche Delegaties.

Opmerking van het Secretariaat: Uit deze mededeeling blijkt, dat het Verdrag en de Uitvoerings-overeenkomst gesloten tusschen Duitschland en Nederland op 23 April 1928 inzake de samenvoeging van de douanebehandeling aan de Duitsch-Nederlandsche grens en volgens welke de uit- en inklaringsformaliteiten worden verricht door de Nederlandsche en Deutsche douane-ambtenaren, te Lobitz voor de afvarende, en te Emmerich voor de opvarende schepen, op 4 November 1929 in kracht zijn getreden.

Openbaarheid der Protocollen.

De Centrale Commissie, kennis genomen hebbende van de overeenstemming tusschen de in de Commissie tot 1870 vertegenwoordigde Staten, besluit inzage der protocollen der Commissie van vóór 1870 aan diegenen, die den noodigen waarborg kunnen geven, op verzoek en ter plaatse, toe te staan.

Datum van de volgende zitting.

De volgende zitting heeft plaats op Dinsdag 1 April 1930 (4 uur) tot Zaterdag 12 April 1930.

RESTRICTIE-PLANNEN VOOR DE
THEE-CULTUUR.

Het is i.h.b. aan belanghebbenden voldoende bekend, dat de theecultuur een moeilijken tijd doormaakt. De wereld-uitvoer van thee bedroeg volgens gegevens ontleend aan de publicaties der Vereniging voor de Thee-cultuur in Ned.-Indië:

in 1926	392.315.000 KG.
in 1927	415.106.000 "
in 1928	422.932.000 "

Weliswaar werd hierbij opgemerkt, dat de uitvoercijfers der verschillende productie-landen feitelijk niet bij elkaar mogen worden geteld, omdat thee ook wel van het ééne productie-gebied naar het andere wordt uitgevoerd en later her-uitvoer plaats vindt, doch grosso modo geven de totalen wel een beeld dat, vooral van de toeneming, ongeveer juist is.

Stellen wij de toeneming t.o.v. het voorafgaande jaar van den wereld-uitvoer tegenover die van het verbruik, dan komen wij tot het volgende resultaat:

Toeneming uitvoer in:

1927: 23.000.000 KG. = ca. 6 pCt.
1928: 8.000.000 „ = ca. 2 pCt.

Toeneming verbruik in:

1927: 7.000.000 KG. = ca. 2 pCt.
1928: 15.500.000 „ = ca. 4 pCt.

Het uitvoer-surplus is derhalve in 1927 aanzienlijk grooter geweest dan in het daarop volgende jaar. Hoe is het nu daarmee in het loopende jaar gesteld? Dienaangaande beschikken wij slechts over de kwartaal-statistiek van de bovengenoemde te Amsterdam gevestigde Vereeniging:

Daaruit blijkt, dat gedurende de eerste 3 kwartalen van het loopende jaar de werelduitvoer, uitgezonderd China bedroeg:
267.251.000 KG. tegenover in 1928: 258.510.000 KG., zoodat 1929 in die periode een toeneming van 3.5 pCt. opleverde.

De vraag ligt dus voor de hand: hoe komt het dan dat over de theemarkt zulke alarmeerende berichten verschijnen; dat ingewijden voortdurend den mond vol hebben van crisis, noodtoestand, enz. en dat de prijzen zich op een zoo laag niveau bewegen?

Het antwoord vloeit voort uit de volgende cijfers aangevende in millioenen lbs. de voorraden in Londen, volgens opgave van die veemen, welke geschat worden tezamen 90 pCt. van den aanvoer te behandelen:

Ulto.	1927	1928	1929
Aug.	127	162	192
Sept.	142	175	202
Oct.	158	186	221
Nov.	188	204	236

De veilingprijzen voor Ned.-Indische thee zijn thans gemiddeld 50 cts. per pond (in entrepôt) of ca. 15 cts. lager dan verleden jaar op hetzelfde tijdstip en ca. 30 cts. lager dan twee jaar geleden.

Geen wonder dus, dat de producenten thans de koppen bij elkaar steken en dat de Engelschen plannen hebben uitgebreid tot vergroting van den afzet en vermindering der productie.

Wat het eerste betreft wijken de jongste berichten aanmerkelijk van de eerste af; heette het aanvankelijk, dat de Russen 40 à 50 mill. Eng. ponden extra zouden koopen, thans schijnen de onderhandelingen te Londen slechts een hoeveelheid van 15 mill. lbs. tot onderwerp te hebben, hetgeen — indien partijen tot de overeenstemming mochten geraken — op de markt van weinig invloed zal zijn. Toch schijnen de Russen groote behoefte aan thee te hebben; men drinkt er thans aftreksels van vele soorten blad, bij wijze van thee en voorts heeft de oneenigheid met China den aankoop van Chineesche thee voor Russische rekening doen stagneeren. Mogelijk is het, dat na bijlegging van het conflict de Russen wederom als koopers op de Chineesche markt zullen optreden. Het vorige jaar vond niet minder dan 48 pCt. van den Chineeschen uitvoer zijn weg naar Rusland.

Doch afgezien van dezen betrekkelijk oninteressant geworden verkoop aan Rusland zijn er andere plannen in de lucht, die van méér belang zijn. Ik doel hierbij op de vermindering der productie, waartoe de Engelsche thee-producenten, met name die van Britsch-Indië en Ceylon (voorzoover zij in Engeland zetelen) plannen hebben uitgebreid.

Het zal geen verwondering baren, dat deze denkbeelden niet van deze, doch van gene zijde van de

Noordzee stammen. De plannen tot productie-beperking van rubber en tin zijn evenzoo op Britschen bodem ontstaan. En in een groot financieel Engelsch blad werd dezer dagen van deskundige zijde gemeld, dat niet minder dan 80 pCt. der Britsch-Indische thee-ondernemingen momenteel een verliesgevend bedrijf voeren! Volgens de „Financial Times” zou zelfs een Londensche firma onlangs een groote partij der door haar geproduceerde thee hebben verkocht met een verlies van gemiddeld 12½ ct. per pond. Nu, zóó erg is het met onze Indische ondernemingen zeker nog niet, al zijn ook daar eenige zwakke zusteren. Onze Engelsche vrienden zetten een heel boos gezicht als wij niet meedoen, iets wat zij in het omgekeerde geval evenmin zouden hebben gedaan. Daarvoor is de Engelschman te zakelijk!

Het klinkt dan ook vreemd om de Engelschen, die zelve door hunne rubberrestrictie van weleer grootendeels de schuld ervan zijn, dat zij op Malakka en wij in ons Indië zitten opgescheept met een grooten bevolkingsaanplant (natuurlijk gevolg van de kunstmatig opgezette prijzen), waarvoor wij allen nu even hard moeten boeten, om dezelfde Engelschen nu nog te hooren zeggen: zie je wel, de Hollander doet weer niet mede!

Enfin, wat de thee betreft kunnen zij eenigermate gerust zijn, want de Nederlandsche thee-producenten hebben blijk gegeven, onder zekere voorwaarden wel voor samenwerking met hunne collega's — beheerders van Britsch-Indische en Ceylon-ondernemingen — te gevoelen. Blijkbaar meenen de betrokkenen hier, dat er wel iets ten goede gedaan kan worden, hetwelk, zonder dat zulks behoeft te ontgaan in een kunstmatige oogstvernietiging en beperking (een maatregel waarvan verschillende der voornaamste thee-producenten terecht ook nu nog afkeerig zijn), een natuurlijken gang van zaken kan bespoedigen en aldus tot gezondmaking van de theemarkt kan bijdragen.

Deze veronderstelling kan worden afgeleid uit het vermoeden, dat de Nederlandsche thee-producenten-vereening anders vermoedelijk niet haar stem zou hebben gegeven aan een voorstel, dat den Java/Sumatra-oogst met ongeveer een tiende wil beperken.

Alvorens den omvang van zulk een vermindering na te gaan, is het — met het oog op Engelsche uitlatingen als zou de huidige depressie in hoofdzaak zijn te wijten aan den grooten toevloed van mindere soorten Ned.-Indische thee¹⁾ — van belang de schuld-vraag te stellen: welk productie-gebied is in hoofdzaak debet aan den huidigen overvloed van thee? (Men zegt nu dikwijls: er worden teveel ordinaire soorten gefabriceerd, maar dat is daarom onjuist, omdat die verhoudingswijze zeker niet méér gemaakt worden dan in goede jaren; men koopt echter bij lage prijzen meer goede soorten dan voorheen en minder ordinaire thee: de pakkers „können sich das leisten” en dat is de reden, waarom de voorraad van ordinaire soorten in het bijzonder zoo onrustbarend stijgt en de markt drukt).

Het antwoord op de bovengestelde vraag kan slechts luiden: de hoofdschuldige is Noordelijk Britsch-Indië. Volgens de laatstbekende gegevens bedroeg de oogst van Noordelijk Britsch-Indië tot ulto. November 363 millioen lbs., hetgeen 30 millioen lbs. of 9 pCt. méér is dan verleden jaar. Het surplus der andere productielanden (uitgezonderd China en Japan) van het loopende t.o.v. het vorige jaar bedraagt volgens de jongste gegevens voor Zuidelijk Britsch-Indië 5.9 pCt., voor Ceylon 3.7 pCt. en voor Ned.-Indië (Java-uitvoer per ulto. November, Sumatra-uitvoer per ulto. October) slechts 2.95 pCt., d.i. de geringste toeneming van de betrokken productie-gebieden.

¹⁾ De voorraad Britsch-Indische thee te Londen, opgegeven door de voornaamste veemen, was op ulto. November 35 millioen lbs. grooter dan in 1927; de voorraad Nederlandsch-Indische 15 millioen lbs. méér.

De gevolgen eener restrictie van den oogst na te gaan is natuurlijk zeer gevaarlijk werk, hetwelk onder vele correcties slechts globaal kan worden gedaan. De volgende cijfers mogen het krijgen van zulk een algemeen indruk vergemakkelijken.

Aangezien echter de juiste oogstcijfers over 1928 nog niet van alle landen bekend zijn, nemen wij de uitvoercijfers tot basis. Dat hiervan een belangrijke „miswijzing” het gevolg zal zijn, ontveinzen wij ons niet (Britsch-Indië zelf verbruikt bijv. groote hoeveelheden thee), doch het is „één van de vele correcties” hierboven bedoeld!

De totale beperking zou onder dit voorbehoud als volgt kunnen worden berekend:

Noordelijk en Zuidelijk Britsch-Indië:

ca. 12 pCt. van het gemiddelde
over de jaren 1926, 1927,
1928 = 35 miljoen hKG.

Ceylon:

ca. 7½ pCt. van het gemiddelde
over de jaren 1926, 1927,
1928 = 15 „ „

Ned.-Indië:

ca. 10 pCt. van b.v. 1928¹⁾ = ... 14 „ „

Totaal... 64 miljoen hKG.

Er zou dus rond 65 miljoen hKG. minder worden geproduceerd, hetgeen op een werelduitvoer (incl. China, Japan en Formosa) van zegge 850 miljoen hKG. slechts een vermindering van 7½ pCt. uitmaken zal.

Inderdaad is dit nog niet veel, vooral wanneer men bedenkt, dat de Londensche voorraden alleen reeds ca. 50 miljoen lbs. grooter zijn dan normaal.

Men dient verder te bedenken, dat volgens het gepubliceerde Engelsche plan slechts een vaste hoeveelheid beperkt zal worden *onafhankelijk* van de grootte van den Britsch-Indischen en Ceylon-oogst in 1930. Derhalve kan men dus onmogelijk te voren zeggen, hoeveel thee er in 1930 per saldo zal worden geoogst, resp. ter markt gebracht.

Derhalve zal een eventueele Nederlandsch-Britsche samenwerking tot beperking van den oogst wel iets ten goede uitwerken, doch persoonlijk ben ik van meening, dat de economische noodzaak om minder en/of betere thee te produceeren, het beste en voornaamste middel zal blijven om de theemarkt te saaneeren.

D. K. v. L. Jr.

DE EXPLOITATIEVORM DER NEDERLANDSCHE SPOORWEGEN BIJ DE JONGSTE WATERSTAATSBEGRUOTING.

Eenige jaren geleden werd het gefusioneerde bedrijf der Nederlandsche Spoorwegen omgezet in een z.g. gemengd bedrijf, waarin door den Staat der Nederlanden voor de grootste helft in het aandeelkapitaal werd deelgenomen. Principieele voorkeur voor den gemengden bedrijfsvorm was het niet, welke tot dit gewichtige besluit leidde. Vandaar dat in de schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling over het aan de Staten-Generaal aangeboden wetsontwerp niet over de voor- en nadeelen van de drie groote groepen van bedrijfsvormen in den breede werd uitgeweid en dat de Voorzitter van de Tweede Kamer vóór den aanvang der discussiën het verzoek deed het onderwerp „staatsexploitatie” buiten den kring der beschouwingen te houden.

In den door Minister König gekozen vorm — gemengd bedrijf — was veel verleidelijks gelegen: de spoorwegen kregen de benoodigde millioenen voor kapitaalsuitbreiding, terwijl de aandeelhouders hun gegarandeerd dividend tot 5 pCt. zagen stijgen; de Staat

¹⁾ Er is niet bekend gemaakt, welke basis zal genomen worden. Een verschil van eenige millioenen ponden in den N.-I. oogst maakt echter op de totale beperking zeer weinig uit.

der Nederlanden boekte als voordeel de verdwijning van het dreigende spook der gedwongen naasting en het ontstaan der mogelijkheid tot naasting op elk gewild tijdstip. Waar de Regeering optrad als grootste aandeelhoudster, verzekerde zij zich van een grooten invloed op de bedrijfstegestie door meerderheid van stemmen op de vergadering van aandeelhouders en evenzoo meerderheid in den Raad van Commissarissen; o.a. kwam daardoor ook het benoemings-, schorsings- en ontslagrecht van de Directie in hare handen, terwijl tal van gevallen omschreven werden, welke de vrijheid der Directie om met name genoemde handelingen te verrichten, onder haar contróle gebracht werden.

Aanleiding tot indiening van het wetsvoorstel was het uit de overeenkomsten van 1890 voortvloeiende dreigende gevaar van gedwongen naasting.

Over het besluit van Minister König, om op deze wijze de verhouding van de spoorwegen tot den Staat bij de Wet te laten regelen, heeft het Nederlandsche volk noch de spoorwegen, zich te beklagen gehad. Want toen in de daarop volgende jaren de spoorwegen een zeer moeilijken tijd doormaakten, is het aan de commercieele gestie van de leiders van het gemengde bedrijf gelukt eenerzijds om de efficiency op te voeren anderzijds bezuinigingen energiek toe te passen, zoodanig, dat men thans van een gesaneerd bedrijf kan spreken. Zelfs de grootste voorstanders van rechtstreeksche overheidsbemoeiing zullen niet in ernst kunnen volhouden, dat bij staatsexploitatie dit succes in dezelfde mate mogelijk geweest zou zijn, terwijl uit het kamp van de vrije particuliere bedrijfsvoering meermalen een eeresaluut werd gebracht aan de wijze, waarop het genezingsproces aan de spoorwegen zich voltrok.

Hebben eenerzijds de omstandigheden medegewerkt om dit resultaat te bereiken, niet minder waar is het, dat de groote mate van vrijheid — binnen het raam der wettelijke contróle — welke de Directie had, het hare daartoe heeft bijgedragen. Een woord van waardeering past dan ook aan de opvolgende Ministers van Waterstaat en de Commissarissen om de Directie in staat te stellen, de verkregen uitkomsten te behalen.

En daarom is het dubbel jammer, wat we thans herhaaldelijk zien gebeuren, dat zij, die hun groote en kleine wenschen niet dadelijk zien ingewilligd, den Minister in een richting willen dringen, welke vierkant staat tegenover die, welke tot nu toe door zulke goede uitkomsten is bekroond, een richting, welke voorts lijnrecht indruischt tegen het wezen van het gemengde bedrijf. Bedoeld worden de pogingen, welke werden aangewend om den Minister van Waterstaat te verlokken, door middel van de regeeringscommissarissen rechtstreeks in te grijpen in de leiding van het bedrijf en dit te stuwen naar een kant, welke verkeerd geoordeeld wordt.

Bij de jongste behandeling van hoofdstuk IX der Rijksbegrooting (Waterstaat) kon men weder pogingen in die richting aanschouwen en het was de heer Bongaerts, die niet genoeg nam met een door den Minister medegedeelde zienswijze van de Directie der Nederlandsche Spoorwegen over de onwaarschijnlijkheid van verlaging der tarieven in het algemeen en van die der grensbaanvakken in het bijzonder, doch die den Minister gebruik wilde doen maken van diens positie als de wettelijk sterkste partij, zoo noodig met nadere wijziging van de instructie der regeeringscommissarissen. De Minister moet niet de vrager zijn, aldus de heer Bongaerts, neen, deze bewindsman kan zelf oordeelen, zelf handelen en aan de Kamer zelf antwoorden. Minnelijk overleg is goed, maarorsch ingrijpen is beter. Dit laatste werd niet met zooveel woorden gezegd, maar was toch de bedoeling van den spreker, die voorzag dat aldus optredende „veel van de grieven en wenschen die hier telkenjare worden geuit, zonder dat er veel voldoening komt, voortaan niet meer behoeven te worden geuit.”

Minister Reymer zegde in zijn antwoord toe, dat hij deze woorden met alle aandacht zou herlezen. Een toezegging, dat hij den aanbevolen weg zou inslaan, kreeg de heer Bongaerts gelukkig niet.

„Gelukkig niet! Want tot een Minister, wat bijna niet denkbaar is, inderdaad den kant opgaan, als door den heer Bongaerts werd aangewezen, dan zouden we een ingrijpen krijgen in de gestie van de bedrijfsleiding, welke veel sterker zou zijn dan bij rechtstreeksche staatexploitatie mogelijk zou wezen, waar men juist de bemoeienis van een ondeskundig parlement zooveel mogelijk wil uitschakelen. Het groote bezwaar tegen staatexploitatie in parlementair geregeerde landen is ontegenzeggelijk de opvoering van den invloed van minister en volksvertegenwoordiging ten koste van de vooral in een groot transportbedrijf als de spoorwegen zoo noodzakelijke vrijheid van beweging der directie. Overal waar staatexploitatie van spoorwegen bestaat, ziet men pogingen om verhoudingen in het leven te roepen, waarbij de politieke invloeden zooveel mogelijk worden uitgeschakeld. En toen een overtuigd voorstander van staatsexploitatie als wijlen Minister Lely in 1914 zijn wetsontwerp tot regeling van het staatsspoorbedrijf in Nederland bij de Tweede Kamer indiende, schreef hij in de M. v. T. de waarschuwendende woorden: „Het „behoeft geen betoog, dat een gezonde ontwikkeling „van het staatsspoorbedrijf nauwelijks denkbaar is. „wanneer niet aan de leiding vrijheid van handelen „in ruime mate wordt gegund. Werd het bestuur in „elk zijner handelingen ondergeschikt gemaakt aan „ministerieele bevelen, die onmisbare vrijheid zou „niet duurzaam zijn verzekerd. Gezorgd worde dus, „dat de bevelen van hoogerhand slechts in zaken van „beteekenis en op goeden grond worden gegeven.” Om dit laatste te bereiken, werd een scherpzinnige constructie voorgesteld, waarop hier niet verder zal worden ingegaan.

In elke verdediging van het gemengde bedrijf, ziet men de vrijheid der bedrijfsleiding en wering van parlementaire inmenging als voordeelen van dezen ondernemingsvorm geboekt. En toen professor Treub den 3en Mei 1923, dus spoedig na de omzetting der Nederlandsche Spoorwegen in een gemengd bedrijf, in Indië voor de Vereniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke Vraagstukken een pleidooi hield om ginds het groote staatsspoorbedrijf om te zetten in een gemengd bedrijf, toen bepleitte hij natuurlijk instelling van een voldoende waarborg tegen achterstelling van het algemeen landsbelang. Doch onmiddellijk daarop liet hij volgen: „Maar hierbij „zal één ding in het oog gehouden moeten worden, „als men dat niet doet, is het geheele bedrijf niets „waard, dan heeft het alle bezwaren, die ook het „openbare bedrijf heeft.” Hij doelde daarbij op de onafhankelijkheid der regeringscommissarissen, die niet over elke beslissing ruggespraak met den Minister of Gouverneur-Generaal zouden moeten houden en op de ministerieele verantwoordelijkheid en het recepteren van Tweede Kamer en Volksraad met daaraan gepaard gaande vertraging en partijpolitiek, welke het bedrijf zouden bederven.

Zoo is het inderdaad en de afgevaardigde Lely had zich in 1921 bij de behandeling van het wetsontwerp, dat tot omzetting van het bedrijf der Ned. Spoorwegen zou leiden — ondanks zijn voorliefde voor staatsexploitatie — dan ook op het standpunt gesteld, dat de ministerieele inmenging slechts de groote lijnen van het bedrijf zou raken. Dit was geheel in overeenstemming met de opvatting van Minister König, die in de Memorie van Toelichting op het wetsontwerp gezegd had, dat de Staat door zijn tweeledige meerderheid (in de vergadering van aandeelhouders en in den Raad van Commissarissen), bij machte zou zijn *den algemeenen gang van het bedrijf te beheerschen*.

De heer Bongaerts gaat thans veel verder dan in 1921, toen hij als voordeel van het gemengd bedrijf noemde, dat de financieele uitkomsten van het be-

drijf zoo goed mogelijk zouden zijn, *mits de verkeersbelangen niet in het gedrang kwamen*. Nu wil hij den Minister den sterken man laten zijn, die de Directie door middel van de commissarissen, — welke hij zoodoende tot stroomannen (van marionetten werd reeds in 1921 door den heer de Monté ver Loren gesproken) terug wil brengen — zal dwingen te moeten te komen aan de door ondeskundige kamerleden (woorden van het Kamerlid Ir. Van der Waerden) geopperde grieven, en verlangens. Men vraagt zich af of de heer Bongaerts dan niet voelt, dat hij zich hier op het allergladste ijs begeeft en dat volgens zijn recept handelende in de bedrijfsleiding onberekenbare factoren worden ingelascht van partij- en groepsbelangen, van een zwevend „algemeen belang” e.d. waar men niet meer van loskomt?

Wil de heer Bongaerts die inmenging van ondeskundige en onverantwoordelijke elementen in de bedrijfsleiding, dan is het consequent om staatexploitatie in haar meest simplistische vorm te vragen. Maar daar deinst tegenwoordig — terecht — iedereen in volledig parlementair geregeerde landen voor terug. In Indië heeft men een voorbeeld, hoe een prachtig organisme onder rechtstreeksche departementale leiding gebracht, met reuzenschreden naar den afgrond helde. Dat gebeurde zelfs in den tijd toen er nog geen Volksraad was, die mee wilde exploiteren. En het is de groote verdienste van den Staatsman Van Heutsz, dat hij aan het vicieuze stelsel een eind maakte door aan het hoofd der spoorwegen groote vrijheid van handelen te geven, natuurlijk onder het scheppen van de noodige contrôle tegen te veel vrijheid. Vanaf dat oogenblik brak een nieuwe periode van voorspoed aan. Diezelfde soepele en natuurlijke organisatie wordt door den tegenwoordigen leider van het bedrijf, blijkens een pas van diens hand verschenen brochure, mede als gevolg van het meepraten van den Volksraad, echter in de huidige verhoudingen reeds weder als te knellend verordeeld.

Wil men, staatexploitatie van de Nederlandsche Spoorwegen, welnu de Staat kan deze als gevolg van de thans vigeerende overeenkomsten elk jaar invoeren, mits hij de houders van aandelen aan toonder, schadeloos stelt. Men heeft dus de mogelijkheid daartoe. Onafwijsbaar zal dan echter zijn om de bewegingsvrijheid der directie te garandeeren. Dit was dan ook voorzien in het ontwerp-Lely waarvan boven gesproken werd. Maar als men geen staatexploitatie wenscht, dan late men in het gemengde bedrijf den toestand van tegenwoordig bestendig en beperke men den invloed van den Minister tot het aangeven der groote lijnen, zooals in 1921 de bedoeling was en zooals tot dusver ook geschied is.

„Gebeurt dit niet en wordt ingegaan op de suggestie van den heer Bongaerts, dan zal men den vorm van een vennootschapsbedrijf behouden, maar den geest invoeren, welke bij een overheidsbedrijf voorzit. Echter zonder dat daarbij een vaste lijn is te onderkennen en grenzen voor de inmenging zijn aangegeven, zonder dat organen geschapen zijn, welke den Minister, die als regel niet in het transportbedrijf doorkneet is — dat kan zijn departement ook niet zijn, hoe volledig men dit ook zou willen bezetten — behoorlijk kunnen voorlichten. M.a.w. er zal een bedrijf ontstaan onder een van zijn noodzakelijke bewegingsvrijheid outdaan bestuur, geleid door bevelen en directieven van een minister, die niet deskundig is en die niet ontkomen kan aan invloeden, welke voor het bedrijf funest zijn, althans kunnen zijn. Als nadeelig element komt daar nog bij, dat deze bevelen in vele gevallen niet rechtstreeks gegeven zullen worden, doch door tusschenkomst van een aantal Commissarissen, gesteld dat er mannen te vinden zouden zijn, die zich voor zulk marionettenwerk op den duur zouden willen leenen.

In dat stelsel-Bongaerts zien we geacu enkele lichtzijde. Integendeel het verenigt in zich *alle*

slechte eigenschappen, welke bestrijders van staats-exploïtatie tegen dat stelsel plegen aan te voeren.

Voor de ontwikkeling van de spoorwegen en voor die van het transportwezen in Nederland, hopen we dat Minister Reymter tot dezelfde conclusies zal komen, als hij zich na afhandeling van de waterstaatsbegroting in de Eerste Kamer, zetten zal tot de aandachtige herlezing van des heeren Bongaerts' suggesties.

S. A. REITSMA.

Utrecht, 7 December 1929.

NOGMAALS DE WATERVERBINDING VAN AMSTERDAM MET DEN RIJN.

I.

Hoezeer dit onderwerp in breede kringen de belangstelling levendig houdt, blijkt wel duidelijk uit het feit, dat niettegenstaande de zeer uitgebreide literatuur, die hierover reeds is verschenen, de stroom van geschriften nog altijd blijft vloeien.¹⁾

De schrijver van laatstgenoemde brochure is zeker niet de eerste de beste. Behalve dat zijn naam nog versch in het geheugen ligt als één der krachtigste bestrijders van het Verdrag met België, dat gelukkig door de Eerste Kamer werd verworpen, was hij — destijds Inspecteur-Generaal van den Rijkswaterstaat in de 2e Inspectie — Voorzitter van de Commissie van Waterstaats-Ingénieurs, die op 14 Augustus 1915 door den toenmaligen Minister van Waterstaat Dr. C. Lely werd ingesteld met de opdracht:

„van advies te dienen omtrent de werken, welke zullen zijn „uit te voeren voor het maken van een aan de tegenwoordige en de waarschijnlijk toekomstige eischen van het „scheepvaartverkeer voldoende scheepvaartweg van Amsterdam naar de Lek, met gebruikmaking voor zooveel „mogelijk van het bestaande Merwedekanaal tot bij de „spoorbrug Gouda-Utrecht en overigens door den aanleg van „een nieuw kanaalvak.”

Het spreekt vanzelf, dat een brochure over de verbinding van Amsterdam met den Rijn van iemand met een staat van dienst als Ir. Ramaer, die bovendien bij de eerste poging tot verbetering van de reeds in 1915 als volstrekt onvoldoende beschouwde waterverbinding van Amsterdam met de Lek, de hoofdrol gespeeld heeft, de volle aandacht verdient van allen, die in dit vraagstuk belangstellen. Het zij mij daarom vergund, hier aan deze brochure een bespreking te wijden, ér eenige kantteekeningen bij te maken en er eenige beschouwingen aan vast te knopen.

De schrijver verdeelt zijn stof in twee deelen: I. Het Verleden en II. Het Heden en de Toekomst en laat dan nog een Naschrift volgen.

In Hoofdstuk I wordt een historisch overzicht gegeven van de verbinding van Amsterdam met den Rijn, dat teruggaat tot 1819 en eindigt met de voltooiing van het Merwedekanaal in 1892/1893. De schrijver laat achtereenvolgens alle plannen tot verbetering van de zgn. Keulsche Vaart, verbetering van en verbinding met de Waal, al of niet in verband met plannen tot droogmaking van de Zuiderzee de revue passeeren en toont daarbij een uitgebreide kennis

¹⁾ Voor zoover mij bekend zagen hierover in den laatsten tijd nog het licht:

10. Sept. 1929: Nota van Jhr. Ir. O. C. A. van Lidth de Jeude: De Kanaalverbinding Amsterdam—Boven-Rijn, uitgegeven in opdracht van de Betuwsche Kanaalvereniging.

20. Sept. 1929: Een brochure: De plannen voor de Scheepvaartverbinding Amsterdam—Rijn, Historisch overzicht en Beschouwingen door Ir. A. A. Mussert, Hoofd-Ingénieur van den Prov. Waterstaat in Utrecht.

30. 19 Oct. 1929: Een artikel in „de Ingénieur” van Ir. B. A. Verhey uit Amersfoort, adviseur van de Kanaalvereniging de Geldersche Vallei.

40. April/Nov.: Een serie artikelen van Ir. W. C. Köhler, Stadsingénieur van Amsterdam, onder den titel: Amsterdam—Boven-Rijn in het Technisch Gemeentebled van April, September en November (onlangs in één band afzonderlijk verschenen).

50. 28 Sept. 1929: Een brochure: De verbinding te water van Amsterdam met den Rijn door Ir. J. C. Ramaer.

van feiten en bijzonderheden. Ofschoon in dit eerste Hoofdstuk, ongetwijfeld voor een historicus wel belangwekkende details worden medegedeeld, wil het mij toch voorkomen, dat het verleden hier wel wat al te ver in onderdeelen wordt uitgeplozen.

Bij het lezen van al deze finesses en ten deele zelfs speculatieve beweringen krijgt men onwillekeurig den indruk, dat hier iemand aan het woord is, die zich met zeker welgevallen verdiept in oude herinneringen, aan gebeurtenissen, die 50 jaar geleden de gemoederen in spanning hielden, die hij zelf intens heeft medegeleefd en waaraan hij misschien ook persoonlijk deel had, maar ik betwijfel toch of er in 1929 veel lezers zullen zijn, die zich voor die detailpunten van 50 jaar geleden zullen interesseeren en in ieder geval zijn zij dunkt mij voor de beslissing van de thans aanhangige Rijn-verbinding van Amsterdam van geen belang. M.i. had dan ook dit 1e hoofdstuk, dat niet minder dan 26 van de 61 bladzijden beslaat, zonder schade voor het te behandelen onderwerp, aanzienlijk kunnen worden bekort.

Hoofdstuk II: Het Heden en de Toekomst begint met een tweetal statistieken loopende van 1877—1927 van het totaal aantal schepen en hun tonneninhoud, die de beide schutsluizen te Vreeswijk zijn gepasseerd en het aandeel, dat de Rijnschepen daarin vertegenwoordigden, om daarmee de belangrijke toeneming aan te toonen, zoowel van de scheepvaart in het algemeen als van de Amsterdamsche Rijnvaart in het bijzonder.

Soortgelijke cijfers waren reeds gegeven door de Staatscommissie Limburg (Verslag 1924, blz. 21 over 1894/1921) en door Dr. L. R. Wentholt (Verslag 1927, Bijlage 2 over 1893—1925), maar de cijfers voor 1927, die Dr. Wentholt in zijn in 1927 verschenen verslag natuurlijk nog niet kon vermelden, bewijzen, dat de sterke toeneming in de beide soorten van verkeer, ook na 1925 is blijven aanhouden.

Op blz. 30 zegt de schrijver:

„De hoofd-Ingénieur van den Rijkswaterstaat P. J. van Voorst Vader Jr. heeft in de vergadering van het Koninklijk Instituut van Ingénieurs van 22 December 1925 een zeer belangrijke opmerking gemaakt. Hij heeft erop gewezen, dat er van 1 Januari tot 1 December 1925 in opvaart 2205 en in afvaart 3632 Rijnschepen door de zoo goed als altijd openstaande schutsluis te Zeeburg nabij Amsterdam gepasseerd zijn.”

en dan acht Ir. Ramaer zich gerechtigd daaruit de conclusie te trekken:

„dat een aantal schepen, die goederen uit Duitsland voor Amsterdam geladen hebben, ook nog goederen hebben voor andere havens, zoodat zij bijv. de reis Lobit—Amsterdam—Rotterdam—Lobit maken.”¹⁾

En op blz. 32 volgt dan nog eens:

„Er gaan dus veel Rijnschepen, die uit Duitsland volgeladen, of bijna volgeladen naar Amsterdam varen, daarna nog naar andere havens, hetzij om hetgeen zij nog aan lading over hebben, af te geven, hetzij om voor de terugreis naar Duitsland bij te laden”, enz.¹⁾

De deskundige op het gebied van Rijn- en Binnenvaart zal bij het lezen van deze conclusiën, waarin de Rijnschepen worden voorgesteld als een soort van beurtvaarders, die in allerlei plaatsen „goederen afgeven” en „goederen bijladen”, niet kunnen nalaten te glimlachen. Om te beginnen zal hij de door den hoofd-Ingénieur Van Voorst Vader in 1925 gemaakte opmerking, die blijkbaar in het Koninklijk Instituut van Ingénieurs „zeer belangrijk” werd geacht, zoo bijster belangrijk niet vinden, omdat dit verschijnsel, zoowel als de oorzaken daarvan, sedert de opening van het Merwedekanaal in 1892 in scheepvaartkringen algemeen bekend was. Dat het aantal door de sluisen te Zeeburg afvarende en opvarende Rijnschepen onmogelijk gelijk kan zijn, volgt al dadelijk hieruit, dat lang niet alle van den Rijn komende schepen, die Zeeburg passeeren, voor Amsterdam bestemd zijn. Er zijn er ook voor Harlingen, Lemmer, de Zuiderzee-werken,

¹⁾ Cursiveering van mij. A. D.

enz., die na lossing bij voldoende waterstand over den IJssel terugkeeren. Er zijn er ook voor Haarlem, IJmuiden, Alkmaar en andere plaatsen in Noord-Holland, die ten deele na lossing binnenlandsche reizen aannemen (bijv. gedurende de biencampagne) en dan maanden achtereen in Nederland blijven en ten slotte meest via Rotterdam naar Duitschland terugkeeren. De hoofdoorzaak van het verschil tusschen af- en opvaart zit echter in het algemeen bekende feit, dat vooral de grootere Rijnschepen, die te Amsterdam kolen, steenen en andere massale artikelen hebben gelost, aldaar geen terugvracht naar den Rijn kunnen vinden, wegens het zoo goed als geheel ontbreken van inkomende massale transitogoederen, zooals erts, graan, mijnhout, papierhout, gezaagd hout. Deze schepen zijn dus genoodzaakt ledig naar Rotterdam te slepen om aldaar teruglading naar boven te vinden, maar dan worden ze aan de Zeeburgsche sluizen niet als Rijnschepen genoteerd, omdat ze voor Rotterdam bestemd zijn.

Het is voornamelijk dit feit, dat Amsterdam belet als Rijnhaven met andere havens te concurreeren en om die concurrentie in de toekomst mogelijk te maken, heeft Amsterdam behoefte aan een waterverbinding van ruime afmetingen, met zoo min mogelijk sluizen en waarop onder alle omstandigheden een veilige vaart met Rijnschepen van het grootste kaliber gewaarborgd is.

Iets nieuws of belangrijks vermag ik dus in de opmerking van den hoofd-ingenieur P. J. van Voorst Vader niet te ontdekken en de door Ir. Ramaer daaruit getrokken conclusie is stellig onjuist.

Ir. Ramaer behandelt dan achtereenvolgens in het kort de verschillende plannen, die voor de verbetering van dezen waterweg gemaakt zijn, nl.:

1o. het plan van de Commissie van 1915, waarvan hij zelf voorzitter was, beoogende alleen een éénpandig kanaal van Amsterdam naar de Lek ca. 2 KM. beneden Vreeswijk;

2o. het plan van Maart 1917 van Ir. W. B. van Goor van Amsterdam door de Geldersche Vallei en door de Betuwe naar de Waal;

3o. het plan van December 1924 van de Staatscommissie Limburg voor een kanaal via Utrecht naar de Lek bij Wijk bij Duurstede en verder door de Betuwe naar de Waal bij Tiel;

4o. het plan van Dr. L. R. Wentholt van Maart 1927 voor een kanaal Amsterdam-Utrecht-Vreeswijk-Vianen-Tiel.

Al deze plannen zijn uitvoerig en bij herhaling elders behandeld, zoowel in woord als in geschrift. Ik meen ze dus als voldoende bekend te mogen veronderstellen en voor zoover noodig verwijs ik den belangstellenden lezer vooral naar de hierboven in de noot onder 2 en 4 genoemde geschriften, die één zeer volledig overzicht geven.

Merkwaardig echter acht ik de uitlating van Ir. Ramaer op blz. 50, waar hij de behandeling der 3 plannen, Vreeswijk, Geldersche Vallei en Wijk bij Duurstede in de vergadering van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs op 14 Februari 1929 bespreekt en waarvan ik het volgende citeer:

„Het kanaal over Vreeswijk en Tiel (werd verdedigd) „door den hoofd-ingenieur van den Rijkswaterstaat Wentholt, schrijver van het bovenvermelde rapport, die zeide: „...De toestand is deze, dat de strijd op dit oogenblik gaat „tusschen het Geldersche Vallei-plan en het plan Wijk bij „Duurstede.” „Wij mogen het plan over Vreeswijk en Tiel, „nu zijn voornaamste verdediger dit heeft laten vallen, wel „als van de baan beschouwen.”

De door mij gecursiveerde conclusie van Ir. Ramaer deel ik volkomen. Na alles wat er — vooral in de vergadering op 27 Februari 1928 in het Departement van Waterstaat — zoowel uit waterstaatkundig als uit Rijnvaart-technisch oogpunt tegen het plan Vreeswijk van Dr. Wentholt is aangevoerd, is er inderdaad van dit plan niets meer overgebleven en dat dit ook door het Departement van Waterstaat zelf erkend werd, blijkt afdoende uit het feit, dat Minister Van der Vegte

in Juni 1928 aan het Gemeentebestuur van Amsterdam mededeelde: (men lette op de verrassende logica) „dat, indien bij verdere beschouwing der kanaaltracés de „voorkeur meer zou moeten gaan in de richting van Wijk „bij Duurstede, een nader onderzoek naar de wenschelijkheid „van den aanleg van een kanaal door de Geldersche Vallei „geboden schijnt.”¹⁾

Wanneer men nu hierbij in aanmerking neemt, dat Dr. Wentholt niet de eenige is, die voor het plan Vreeswijk de verantwoordelijkheid draagt, maar dat dit eveneens gesteund werd door Ir. Roosenboom en Dr. H. Wortman, die in opdracht van Minister Bongaerts met hem samenwerkten en zelfs door Dr. C. Lely, terwijl men zich later genoodzaakt ziet dit plan wegens de vele daartegen ingebrachte bezwaren te laten vallen, dan meen ik daaruit, zacht uitgedrukt, toch wel deze conclusie te mogen trekken, dat het niet wenschelijk is de beslissing over het kanaal-tracé uitsluitend over te laten aan het departement en de ingenieurs van den Rijkswaterstaat, maar dat daarbij ook en niet in de laatste plaats een stem zal moeten worden gegeven aan de Rijnvaartondernemers, die het kanaal voor hun bedrijf zullen moeten gebruiken en ten behoeve van wie het in hoofdzaak zal worden gegraven. Ik kom hierop nog nader terug.

Op blz. 53 komt Ir. Ramaer dan tot de behandeling van het in Maart 1929 ingediende plan van den Ingenieur van den provinciaal Waterstaat van Utrecht, Ir. A. A. Mussert, waarin het kanaal Amsterdam-Wijk bij Duurstede door weglating van de sluizen bewesten Utrecht slechts één pand zou krijgen en dat men dus een „verbeterde uitgaaf” van het plan der Staatscommissie Limburg zou mogen noemen. Dit plan wordt door den schrijver voornamelijk op waterstaatkundige gronden bestreden. Als leek op waterstaatkundig gebied wil ik hier over de beteekenis van deze technische bezwaren niet oordeelen, maar het is mij bekend, dat andere bevoegde deskundigen deze bezwaren geenszins deelen en waar het resultaat van het door Minister Van der Vegte bevolen onderzoek van het plan Mussert nog niet bekend is, zal het wel noodig zijn dit af te wachten. Als scheepvaartman durf ik echter wel te zeggen, dat de voordeelen van het tracé over Wijk bij Duurstede door het wegvallen van de sluis bij Utrecht, dusdanig zijn toegenomen, dat ieder, die bij de Amsterdamsche Rijnvaart betrokken is, de superioriteit van dit plan in ieder opzicht zal moeten erkennen.

Bij de bespreking van al de verschillende plannen toont Ir. Ramaer zich een voorstander van het tweede plan door de Geldersche Vallei van Dr. L. R. Wentholt en tevens een verdediger van het in Mei 1929 ingediende wetsontwerp tot verbetering van de verbinding Amsterdam—Rotterdam door het maken van een éénpandig kanaal naar de Lek volgens het ontwerp-Wentholt, dat men een gewijzigd ontwerp van de Commissie Ramaer van 1917 zou kunnen noemen.

Het bestek van dit tijdschrift-artikel laat niet toe, dat ik in bijzonderheden het betoog van den schrijver, met wiens standpunt ik het natuurlijk niet eens ben, tracht te weerleggen. Ik moet mij er dus toe bepalen slechts enkele in het oog vallende punten te bestrijden, die niet onweersproken mogen blijven.

Op blz. 18 lees ik:

„Wentholt merkt op, dat „is het Valleikanaal er, alle „sleeptreinen de richting over de Waal zullen volgen wegens het ruimer vaarwater, dat deze aanbiedt: ook weder „een groot voordeel voor het kanaal.”

en op blz. 55 en 56 verklaart Ir. Ramaer deze meening van Ir. Wentholt te deelen. Beide heeren vergissen zich echter hierin. Wanneer de normaliseering van de Lek en Neder-Rijn voltooid is, zullen bij voldoende waterstand nagenoeg alle opvarende sleeptreinen en ook de groote meerderheid der afkomende sleeptreinen van Rijnschepen tot 2000/2500 ton den weg langs Lek en Neder-Rijn verkiezen zoowel om tijd te sparen als om de sluizen in het Betuwepand te

¹⁾ Cursivering van mij A. D.

vermijden. Alleen de allergrootste Rijnschepen, die echter numeriek zeer sterk in de minderheid zijn, zullen doorgaans de Waal volgen.

Door één der grootste Rijnvaartondernemers wordt het percentage, dat dan nog over de Waal zal varen, slechts geschat op ca. 10 pCt. van het totaal.

Op blz. 51 schrijft Ir. Ramaer:

„En voor den Amsterdamschen handel (bedoeld is *Scheepvaart*) is de scheiding onmiddellijk bij die stad vrijwat „voordeeliger dan eene ten zuid-westen van Utrecht.”

Ook dit is een vergissing, want de Rijnvaart van Amsterdam zal zich slechts zeer langzaam en geleidelijk kunnen ontwikkelen, tot een zoodanigen omvang, dat het loonend zal zijn sloeptreinen te vormen van uitsluitend Rijnschepen. Om in de kosten van sleepen te kunnen concurreeren met andere havens, bijv. Rotterdam, zal combinatie met andere vaartuigen noodzakelijk zijn en de ondernemers, die zich met dit sleepwerk bezighouden, achten het juist een voordeel — vooral in de moeilijke overgangsjaren, die vrij lang zullen duren — dat men sloeptreinen zal kunnen combineren met de Rijn- en andere schepen, bestemd voor Utrecht, Jutfaas en andere tusschengelegen plaatsen.

Het samengaan van Rijn- en binnenvaartuigen in een van jaar tot jaar snel groeiend aantal moge een overwegend bezwaar zijn in een kanaal als het thans bestaande, met 33.40 M. breedte op den waterspiegel, maar dit bezwaar vervalt geheel, wanneer het kanaal volgens het ontwerp een breedte krijgt van 75 M., met een reservestrook van 24 M. voor eventuele latere verbreding tot 99 M. (de breedte der genormaliseerde Lck varieert van 100—120 Meter).

Op blz. 47 lees ik:

„Verbetering van het Merwedekanaal tusschen Amsterdam en de lijn Harmelen-Utrecht zal, als het Vallekanaal wordt aangelegd, in eenige tientallen jaren onnoodig „zijn.”

Tegenover de buitengewoon snelle toeneming van het scheepvaartverkeer door het Merwedekanaal, die men — hoe verblijdend ook op zichzelf — gezien de zeer beperkte afmetingen van dit kanaal, bijna verontrustend zou mogen noemen, acht ik deze uitspraak van den schrijver onverklaarbaar.

Afgezien nog van de onlangs door den Keulschen Burgemeester Dr. Adenauer in het Kolonaal Instituut te Amsterdam uitgesproken meening over het Merwedekanaal, die het „wel geschikt voor een roei-tochtje vond, maar geenszins voor een verbinding van Amsterdam met den Rijn”, veroorloof ik mij Ir. Ramaer te verwijzen naar een tweetal artikelen in het Handelsblad van 16 en 17 November 11., waarin een beschrijving wordt gegeven van een tocht van Amsterdam naar Gorinchem (afstand 72 KM.) met de Rijnstoomboot „Boschwijk”, die onder buitengewoon gunstige omstandigheden niet minder dan 13 uren vorderde en waaruit duidelijk blijkt, „dat de toestand reeds thans onhoudbaar is”. En deze toestand zou Ir. Ramaer, althans wat het kanaalgedeelte van Amsterdam tot de lijn Harmelen—Utrecht betreft, nog „eenige tientallen van jaren” willen bestendigen, niettegenstaande hij zelf op blz. 46 zegt, dat naar schatting het aantal schepen, dat door dit kanaal varen moet van rond 123.000 in 1927 tot rond 195.000 (m.i. een te lage schatting) in 1940 zal zijn gestegen. Het zou mij wel benieuwen van den Keulschen Burgemeester Adenauer te hooren, hoe hij hierover denkt.

Op blz. 56/57 lees ik:

„Ik zou deze uitspraak nog willen aanvullen met die, dat „juist het plan Mussert de Utrechtsche grachten tusschen „2 sluizen zet, hetgeen een groote last zal zijn voor de „nigte kleine vaartuigen, die in die grachten laden en los- „sen. Wanneer het doordringt tot den kleinhandel te „Utrecht, zal die, welke zijn pakhuizen langs die grachten „heeft, zich daar zeker tegen verzetten.”

Evenwel heeft onlangs de Utrechtsche Kamer van Koophandel, waarin toch ook de kleinhandel is vertegenwoordigd, zich met groote meerderheid vóór het

plan Mussert uitgesproken, zoodat blijkbaar Ir. Ramaer zich ook met deze uitspraak vergist. Daarentegen mis ik in de brochure de vermelding van het groote voordeel, dat het ontworpen nieuwe havencomplex van Utrecht in het Noordwesten der stad met inbegrip van de groentemarkt en de veemarkt, alsmede de groot-industrie, die in het N.W. en Z.W. der stad reeds bestaat en die zich daar meer en meer uitbreidt, door het plan Mussert in open verbinding zullen komen met de Amsterdamsche haven, waardoor het grootste deel van Utrecht's scheepvaart zeer zal zijn gebaat, terwijl ten behoeve van de verbinding met de binnenstad in het plan Mussert een moderne dubbele schutsluis is opgenomen, die het oponthoud voor de kleine vaartuigen, die daarvan gebruik moeten maken, zeer zal verminderen.

Om niet al te uitvoerig te worden wil ik het bij deze enkele opmerkingen laten.

A. DONKER.

(Slot volgt).

DE ONTWIKKELING EENER MONOPOLISTISCHE POSITIE.

Dr. F. L. Rutgers te Utrecht schrijft ons:

De buitengewoon snelle ontwikkeling der radio-industrie heeft ook buiten den kring der bij deze tak van nijverheid rechtstreeks geïnteresseerden een onafgebroken en levendige belangstelling gaande gehouden.

Het is echter niet alleen deze in ons land ongekende en Amerikaansch geïnspireerde groei, welke in den laatsten tijd meer en meer de aandacht trekt, doch speciaal ook de steeds scherper vormen aannemende antagonistische verhouding, welke tusschen het Philips concern en de daarvan onafhankelijke producenten en handelaren is ontstaan.

De buitengewone heftigheid, waarmede van weerszijden zoowel in Vereenigingen en vergaderingen, als in de pers wordt geageerd, doet reeds vermoeden, dat het hier niet een eenvoudige concurrentiestrijd betreft, doch dat vitale bepalingen op het spel moeten staan.

Inderdaad ligt aan de huidige actie dan ook een veel diepere oorzaak ten grondslag en gaat de strijd thans niet zoozeer om het handhaven van werkelijke of vermeende octrooirechten, als wel om het verkrijgen van een uiterst belangrijk steunpunt bij den opmarsch naar algeheele monopolisatie.

Teneinde een juist inzicht ter beoordeeling der positie van beide partijen te verkrijgen, is een korte uiteenzetting van de ontwikkeling der verhouding van het Philips-concern tot de overige Nederlandsche markt, hier op haar plaats.

Deze ontwikkeling wordt uit den aard in hoofdzaak bepaald door de actieve zakenpolitiek van het Philips-concern, waarvan als hoofdmomenten kunnen worden genoemd:

- 1924: begin der radio-apparaten-productie,
- 1925: normale verkoop door grossiers en detaillisten,
- 1926: eerste boycotlijst,
- 1927: eerste beperkte contrôle over grossiers (het collectieve grossierscontract),
- 1928: eerste monopolistische clause tegenover grossiers (grossierscontract 1928),
- 1929: a. absoluut monopolistisch optreden tegenover grossiers (grossierscontract 1929),
b. eerste poging tot absolute contrôle en monopolistische tendenzen tegenover medeproducenten (licentie-overeenkomsten),
c. eerste monopolistische aanduidingen tegenover detaillisten.

De samenhang der getroffen maatregelen en hun uiteindelijke doel is voor iederen buitenstaander duidelijk. Een doel, dat trouwens in geen enkel opzicht verschilt van hetgeen ook op andere terreinen veelal

door de groote concerns wordt nagestreefd. Verwondering verwekt hierbij slechts, dat de leiding der onderneming zelve bij herhaling en met groote hardnekkigheid zelfs nog zeer onlangs in een perscommuniqué, verzekert, dat „elke gedachte aan monopolisatie Philips vreemd is”.

Bij hare grootsch opgezette en streng systematisch uitgevoerde aanval moest Philips met drie groepen tegenstanders rekening houden:

1. de mede-producenten,
2. de grossiers,
3. de detaillisten,

waarbij de grossiers, waar de belangen van mede-producenten en van detaillisten samenkomen, het meest doeltreffende punt voor een eersten aanval boden.

Als algemeene maatregel moest echter eerst de instelling van een boycotlijst voorafgaan, welke dan ook in 1926 werd aangelegd onder het motief: „bestrijding van den knoeihandel”. Terwijl deze lijst aanvankelijk inderdaad uitsluitend namen vermeldde van firma's, die niet tot den z.g. bona-fide handel konden worden gerekend, verwaterde zulks in de daaropvolgende jaren snel tot een wraaklijst, waarop die firma's werden geplaatst, die zich niet voetstoots aan de gegeven bevelen wenschten te onderwerpen, of wel zich te sterk voor concurrerende fabrikaten interesseerden.

Na dezen voorbereidenden maatregel werd de absolute onderwerping der grossiers in drie étappes doorgevoerd.

Eerste étappe.

Reeds in 1927 werd de boycotlijst gevolgd door „het collectief contract”, dat den grossiers ter teekening werd voorgelegd, onder mededeeling, dat in het gevolg slechts diegenen grossierscondities zouden verkrijgen, die tot teekening der voorgelegde overeenkomst bereid waren, welke overeenkomst onder meer de volgende bepalingen bevatte:

Artikel 5. „Grossiers verbinden zich, alle producten van Philips betrokken, voor zoover deze van een nummer voorzien zijn, te boeken in een daarvoor aan te leggen verkoopsregister, beschikbaar te stellen door Philips, waarin achter elk nummer de naam en het adres van den afnemer naar waarheid en nauwkeurig zal worden genoteerd.

Grossiers verbinden zich wijders van hun verkoop van alle niet genummerde Philips-producten, eveneens nauwkeurig boek te houden.”

Artikel 6. „Philips heeft het recht te allen tijde inzage te nemen of door een neutraal accountant voor zijn rekening te doen nemen van de in artikel 5 bedoelde registers, alsmede van de overige boeken van grossiers, teneinde de aflevering door grossiers van alle Philips-producten te kunnen controleren.”

Artikel 8. „Grossiers verbinden zich geen Philips-producten te leveren aan andere grossiers, geen deel uitmakende van deze overeenkomst, ook al zouden deze als bonafide bekend staan.”

Het motief was ook ditmaal weder de „bestrijding van den knoeihandel” en werd om mogelijk misverstand te voorkomen in het contract zelf als considerans opgenomen:

„In aanmerking nemende, dat Philips den deloyalen handel in zijn producten krachtig wenscht te bestrijden en grossiers bereid zijn hieraan hunne volledige medewerking te verlenen, terwijl grossiers als goede kooplieden een zoo goed mogelijke onderlinge regeling wenschen tot stand te brengen, die deloyale concurrentie uitsluit.”

Uit der aard werd het gestelde doel niet bereikt, daar leveringen aan niet-bonafide handelaren natuurlijk nimmer in de verstrekte verkoopsregisters zullen zijn ingeschreven. Wel echter werd door een maandelijksche controle van de verkoop-staten een volledig overzicht verkregen van de beteekenis, die elke grossier en elke detaillist voor den afzet der producten had. De handel in eerste en tweede trap werd volkomen gecontroleerd.

Tweede étappe.

Nog geen jaar na teekening van „het collectief con-

tract”, in Februari 1928, werd den grossiers, die de controle in 1927 hadden aanvaard, slechts dan verlening van hun contract voor weder één jaar toegestaan, indien zij de verklaring teekenden:

„Koopster verplicht zich, zoolang zij deze overeenkomst met verkoopster heeft, niet in eenigerlei vorm handel te drijven in dezelfde of nagenoeg dezelfde producten van eigen fabrikaat of afkomstig van eenige anderen fabrikant, handelaar, o.d.”

waarbij onder concurrerende artikelen slechts zouden worden verstaan die artikelen, die minder dan 25 pCt. in prijs verschilden met het Philipsfabrikaat. Thans eindelijk werd ook de ware beweegreden erkend en deze maatregel in een begeleidend schrijven aan een firma gemotiveerd met de mededeeling:

„Het is voor ons nl. zeer noodig thans reeds te weten, hoe wij in de toekomst tegenover hen, aan wie wij onze belangen toevertrouwen, zullen komen te staan. terwijl het tevens in onze bedoeling ligt slechts met die grossiers in de toekomst de relatie te blijven onderhouden, voor zoover zij voor al onze radio-producten grossiersovereenkomsten met ons sluiten. Wij zullen b.v. dus niet onze belangen blijven toevertrouwen aan een grossier, die wel grossiert in onze plaatsspanningsapparaten, doch b.v. voor luidsprekers als een flinke concurrent te beschouwen valt.”

Door het aldus uitschakelen van concurrerende artikelen steeg uit den aard het procentueel belang der Philips artikelen voor den grossier enorm en zelfs in die mate, dat zijn bestaan ervan afhankelijk werd. Hij zag zich derhalve genoodzaakt om iederen volgenden eisch in te willigen.

Derde étappe.

Weder één jaar later, in 1929, volgt dan ook het onvermijdelijke: de absolute exclusiviteit, waarbij de grossiers, die in 1928 de beperkte (25 pCt.) exclusiviteits-clausule geteekend hadden, slechts dan verlening van hun contract voor weder één jaar werd toegestaan, indien zij ook hunne vrijheidsmarge buiten de 25 pCt.-grens willen prijsgeven.

Ten opzichte van de grossiers zou hiermede het monopolie nagenoeg voltooid zijn, en zou een inderdaad zeer sterke positie verkregen zijn, ware het niet, dat zich naast de zoogenaamde „Philips-grossiers” een krachtige groep vrije grossiers ontwikkelde had, die, de Philipsfabrieken totaal negeerend, zich met toenemend succes op de distributie van andere binnen- en buitenlandsche producten bleven toelaggen. Volkomen van Philips onafhankelijk en dus voor directe aanvallen onkwetsbaar, kunnen zij alleen getroffen worden door pressie op hun afnemers (de detaillisten) of door uitschakeling hunner leveranciers (de binnen- en buitenlandsche producenten).

Maatregelen in deze richting zijn echter eerst in de laatste maanden tot uiting gekomen, teneinde eenzijdig de detaillisten naar het Philips-fabriekaat te drijven, en anderzijds de fabrikanten en importeurs door middel van licentie-overeenkomsten onder volkomen controle te plaatsen en zelfs in hun afzet te limiteeren.

Eerstens tegenover het publiek de mededeeling:

„Garantiebewijzen worden alleen verstrekt, indien onze producten gekocht zijn bij erkende Radio-handelaren; d.w.z. bonafide winkeliers, die een ruime sortering van onze artikelen in voorraad houden en etaleeren.”

waarmede de garantie wordt losgemaakt van het product en een definitie van het begrip „erkende handelaar” gegeven wordt, die er toe leidt, het publiek van den niet-Philips winkelier te vervreemden.

Daarnaast tegenover den handel de verklaring dat:

„zes octrooien gezamenlijk practisch den bouw resp. invoer of verkoop van alle in den handel voorkomende radio-ontvangoestellen beschermen,”

met de daaraan toegevoegde mededeeling:

„dat wij voortaan een ieder, die ongelicentieerde radio-ontvangoestellen, die op één of meer onzer octrooien inbreuk maken, bouwt, invoert of in den handel brengt,

met alle ons ten dienste staande middelen zullen vervolgen."

En tenslotte tegenover producenten de eisch van een licentie-overeenkomst, welke in strekking veruitgaat boven handhaving van werkelijke of vermeende octrooirechten en slechts als eerste étappe op den weg naar volkomen onderwerping of vernietiging van concurreerende bedrijven te beschouwen is.

Het door den ondervonden tegenstand reeds belangrijk gematigde concept, voorzags zelfs in derde lezing nog op afdoende wijze in tal van zaken, welke voor octrooihandhaving van geen, doch voor verdere monopolisatie van cardinaal belang zijn.

Verdere groei van het concurreerend bedrijf wordt door maximum grens en exportverbod afdoend voorkomen:

Artikel 7. „Door de in artikel 1 omschreven licentie verkrijgt de licentienemer van Philips de bevoegdheid radio-ontvangtoestellen, waarbij gebruik is gemaakt van een of meer der in dat artikel bedoelde octrooien te vervaardigen en/of in het verkeer te brengen, een en ander tot een maximum aantal van . . . per jaar, de hierna te vermelden z.g. bouwdozen daaronder begrepen; een overschot in eenig jaar mag slechts tot een maximum van 10 pCt. van het hiervoor bedoelde aantal naar het volgend jaar worden overgebracht.

Onder geen omstandigheid mogen in eenig jaar deze maxima worden overschreden, tenzij na vooraf verkregen schriftelijke toestemming van Philips."

Artikel 8. „De radio-ontvangtoestellen van den licentienemer, waarbij gebruik is gemaakt van een of meer der in Artikel 1 bedoelde octrooien, mogen uitsluitend in het verkeer worden gebracht voor den verkoop in het Koninkrijk der Nederlanden.

Wordt een licentietoestel van den licentienemer in het buitenland in den handel aangetroffen, dan is de licentienemer deswege tegenover Philips aansprakelijk, alsof hij zelf dat toestel had uitgevoerd, tenzij hij kan aantoonen, dat hij rederlijkerwijze alles gedaan heeft om uitvoer van zijne toestellen te verhinderen."

Absolute contrôle van het concurreerend bedrijf wordt voorzien in:

Artikel 10. „Philips is bevoegd ten allen tijde inzage te doen nemen van de boeken en bescheiden van den licentienemer en diens voorraden te doen opnemen en onderzoeken door een door de Commissie van Arbitrage bedoeld in Art. 17 aan te wijzen deskundige.

Op verlangen van den deskundige moet de licentienemer dezen alle ter zake dienende inlichtingen over den inhoud der boeken en bescheiden verstrekken. De deskundige is gerechtigd van al deze stukken afschrift te nemen.

Zijn rapport geldt, zoolang de onjuistheid daarvan niet is aangetoond, tusschen partijen als volledig bewijs."

De konkurrenzfähigkeit van het concurreerend bedrijf wordt beperkt door:

Artikel 12. „De licentienemer is gehouden geen licentietoestellen in het verkeer te brengen, die niet volledig zijn uitgerust met de voor die toestellen geschikte lampen.

De licentienemer verbindt zich voor de uitrusting geen andere lampen te gebruiken en ook ter vervanging van deze lampen geen andere lampen aan zijn afnemers te verstrekken dan die van fabrikaten waarvoor Philips schriftelijk toestemming gegeven heeft.

De licentienemer verbindt zich tenslotte de bij dit artikel omschreven verplichtingen ook aan zijn afnemers (wederverkoopters) op te leggen."

Ongewenschte bondgenootschappen worden voorkomen door:

Artikel 15. „Deze overeenkomst vangt aan op den dag van hare onderteekening en eindigt den 31sten December 1939. Evenwel heeft Philips de bevoegdheid de overeenkomst onmiddellijk te beëindigen zonder dat een ingebrekestelling of tusschenkomst van den rechter vereischt is:

b. indien de licentienemer de hem bij deze overeenkomst verleende licentie vervreemdt, waaronder o.m. verstaan wordt het geval, dat de onderneming of het bedrijf van den licentienemer geheel of ten deele overgaat aan of onder contrôle komt van derden, zoomede indien na afsluiting van deze overeenkomst aan Philips

mocht blijken, dat een of meer der hiervoor bedoelde gevallen zich ten tijde dier afsluiting reeds voordeed.

Voor de toepassing van deze bepaling wordt o.m. de onderneming of het bedrijf van den licentienemer geacht geheel of ten deele te zijn overgegaan aan of onder contrôle te zijn gekomen van derden, indien de licentienemer verplicht is om uitsluitend of in overwegende mate van derden afkomstige radio-ontvangtoestellen in het verkeer te brengen."

Van wettelijk geoorloofd verweer moet afstand worden gedaan in:

Artikel 13. „De licentienemer erkent de geldigheid van de octrooien en openbaar gemaakte octrooi-aanvragen op radiogebied, waarover Philips de beschikking heeft of in de toekomst zal verkrijgen en waarvan de licentienemer krachtens deze overeenkomst rechten heeft en/of zal krijgen, en bij verbindt zich nimmer direct of indirect eenigen maatregel daartegen gericht, hoe dan ook te nemen of te doen nemen."

Eenzijdige verbreking van Philipszijde wordt mogelijk gemaakt door tal van bepalingen, als bijv.:

Artikel 15. „Deze overeenkomst vangt aan op den dag van hare onderteekening en eindigt den 31sten December 1939.

Evenwel heeft Philips de bevoegdheid de overeenkomst tusschentijds onmiddellijk te beëindigen zonder dat een ingebrekestelling of tusschenkomst van den rechter vereischt is,

d. indien de licentienemer van levering van Philips artikelen wordt uitgesloten wegens eenige overtreding van een overeenkomst met Philips of met een harer grossiers of op grond van de verplichtingen van Philips tegenover eenige vereeniging van belanghebbenden op het gebied van den radiohandel, waarvan Philips lid is."

De mogelijkheid van arbitrage tenslotte wordt voor den licentienemer in verband met eenzijdige verbreking goeddeels waardeloos gemaakt door het slot-artikel:

Artikel 18. „Zoolang omtrent een geschil een uitspraak van scheidslieden niet is verkregen, zal de licentienemer zich ten aanzien van de punten des geschils bij voorraad naar de zienswijze van Philips gedragen."

Een dergelijke overeenkomst, met hare voor den licentie-gever talrijke mogelijkheden tot eenzijdige verbreking, en haar voor den licentienemer reeds van te voren uitgeschakelde gelegenheid tot rechtmatig verweer tegen aanvechtbare octrooien, moest des te gevaarlijker worden geacht, daar Philips zich uitdrukkelijk de absolute alleenzeggenschap voorbehield op tal van punten, waarbij anderer levensbelang gemoed was. Zonder dat eenig beroep mogelijk was, zou bijv. Philips beslissen, aan wien wél, en aan wien geen licentie zou worden verleend; of zou Philips verdere licentie kunnen weigeren, indien naar Philips' oordeel „de toestellen van den licentienemer wat werking of uitvoering betreft, niet aan redelijke eischen voldoen".

Het aan de grossiers voltrokken vonnis voor oogen houdend, is het te verstaan, dat producenten en met hen geheel de vrije handel in energisch verzet gekomen zijn tegen het feit, dat op deze wijze getracht wordt de Octrooiwet met hare strafrechterlijke sancties te gebruiken om een overeenkomst te forceeren, die ver buiten het octrooibelang uitgaat en in wezen niet anders dan monopolisatie kan beoogen.

Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat maandenlang bij voortduur en met groote standvastigheid geweigerd is, een dergelijke overeenkomst in serieuze overweging te nemen. Meer en meer bereidenden producenten en handel zich op een langdurig conflict en openlijken strijd voor. Eerst de laatste dagen is hierin eenige kentering gekomen door het feit, dat Philips in een nieuw licentie-ontwerp principieel medezeggenschap aanvaardt.

Hoewel voor den licentienemer wat beperkende bepalingen en voorschriften betreft, practisch niet veel van het voorgaande ontwerp verschillende, wordt echter in het concept van 11 December de controleerende en de beslissende instantie verlegd van Philips naar een Raad van Arbitrage, welks bevoegdheden

nader volgens een ontwerp-arbitrage-overeenkomst worden geregeld, waaraan het volgende is ontleend:

Artikel 2. „De Raad heeft ten doel het beslechten van alle geschillen, voortvloeiende uit de licentie-overeenkomsten, welke tusschen Philips enerzijds en hare licentie-nemers anderzijds mochten rijzen en het uitoefenen van de controle op de licentie-nemers ter zake de naleving der in de aan hoofde dezes bedoelde licentie-overeenkomsten.”

Artikel 3. „De Raad bestaat uit een Voorzitter, benevens ten minste acht leden. De helft der leden van den Raad wordt benoemd door Philips, de andere helft door den Nederlandschen Bond van Radiohandelaren. Deze leden kiezen tezamen den Voorzitter.

Tot Voorzitter kan alleen gekozen worden iemand, die noch tot Philips, noch tot den radiohandel of den Nederlandschen Bond van Radiohandelaren in eenigerlei betrekking, hetzij direct, hetzij indirect staat. Bij voorkeur zal als voorzitter gekozen worden een technisch-juridisch ontwikkeld persoon.”

Het is duidelijk, dat de monopolistische tendenz der licentie-overeenkomst zelve op deze wijze nog allerm minst is prijsgegeven. Dat door ondervonden weerstand en uitgeoefenden tegendruk de aanvankelijk zéér verstrekkende plannen niet voor onmiddellijke verwezenlijking vatbaar bleken, doet aan het bestaan dier plannen en de ondernomen poging om ze door te voeren niets af.

Grootere belangen dan die van den handel alleen zijn bij dit conflict betrokken. De weliswaar iets verruimde, doch gehandhaafde maximum productie, het exportverbod en de heffing van f 12.50 à f 15.— per apparaat zullen op den prijs van het product een niet geringen invloed hebben. Terwijl Philips zich bovendien nog inzake verbod van buitenlandschen invoer alle vrijheid voorbehouden heeft.

Mocht werkelijk het nu gestelde doel bereikt kunnen worden, dan lijdt het geen twijfel of ook thans weer zal de consument de kosten van den aanval, benevens den prijs der overwinning te betalen hebben.

DE ROTTERDAMSCHEN HAVENTARIEVEN.

Openen de begrotingsdiscussies van Rotterdam's Raad als regel weinig of geen nieuwe perspectieven — de jongste uitvoerige beschouwingen maken hierop met uitzondering van de knappe redevoering van den heer Brautigam en het rake samenvattende betoog van den Voorzitter geen uitzondering — er is ditmaal nochtans aanleiding om op het gesprokene ten aanzien van Rotterdam's haven met een enkel woord terug te komen. Met verwondering is door diegenen, wier bedrijf hen in geregeld en nauw contact met het havenverkeer brengt, kennis genomen van de uitlatingen van wethouder De Zeeuw, toen deze in de avondvergadering van 11 December den heer Dutilh van republiek diende. Indien de courantsverslagen juist zijn verklaarde de heer De Zeeuw o.a.:

„Tot een doelbewuste havenpolitiek behoort ook een tarievenpolitiek, maar dit is nog niet een politiek van steeds verlagen van de tarieven. Dat wij niet zoo snel komen tot verlagings van de tarieven als de belanghebbenden wenschen komt hieruit voort, dat het bewijs — al is dit een sterk woord — niet geleverd wordt, dat het havenverkeer na verlagings van de tarieven zou toe nemen. Sedert 1924 zijn deze tarieven niet veranderd en desondanks kon de concurrentie met andere havens worden volgehouden. De Kamer van Koophandel kwam steeds met adressen en moest dat betreffende het lijnbootverkeer terugnemen. Dit wijst erop, dat deze materie zeer moeilijk is en dat juist de belanghebbenden niet voldoende op de hoogte zijn van de middelen noodig om hun doel te bereiken (cursiveering van ons). Tot nu toe is er geen materiaal bijgebracht, waaruit blijkt, dat verlagings der tarieven iets anders zou beteekenen dan belangrijke derving van inkomsten voor de gemeente. Maakt men aannemelijk, dat voor de ontwikkeling van de haven wijziging van de tarieven noodzakelijk is, dan is spreker bereid alles te doen wat noodig is.”

Ziedaar het betoog van Rotterdam's Wethouder van Financiën. Inderdaad toont dit wel zeer duidelijk de juistheid aan van spreker's opmerking „dat deze ma-

terie zeer moeilijk is.” Dubbel te betreuren is het dan ook, dat de heer De Zeeuw — die moge bedenken dat „pour savoir quelque chose, il faut l'avoir apprise” — zich, vooraleer de belanghebbenden van onkunde de betichten, niet de moeite heeft getroost aan de hand van te zijner beschikking staande rapporten en statistisch materiaal de juistheid te toetsen zijner wel zeer oppervlakkige beschouwingen, die in scherp contrast staan tot de belangwekkende rede van zijn deskundigen partijgenoot, den heer Brautigam.

Allereerst is de heer De Zeeuw met zichzelf in tegenspraak wanneer hij eerst de opmerking plaatst, dat een tarieven-politiek niet is een politiek van steeds verlagen der tarieven om vervolgens erop te wijzen, dat sedert 1924 de tarieven niet zijn veranderd. Waarop, zoo zou ik willen vragen, slaat 's Wethouders eerste opmerking wanneer hij zelf moet toegeven dat gedurende de laatste vijf jaren geenerlei wijziging is gebracht in de haventarieven? De eisch, dat allereerst het bewijs moet worden geleverd, dat het havenverkeer na tariefverlaging zou toenemen is onredelijk, omdat deze niet kan worden vervuld. Ook hier geldt „the proof of the pudding is in the eating of it.” Trouwens, indien spreker even deskundig ware als de heer Brautigam ten aanzien van het havenbedrijf zou hij deze opmerking achterwege hebben gelaten. Een algemeene verlaging der havengelden wordt niet bepleit. Wel wordt aangedrongen op verlaging dier tarieven voor de lijnschepen. Indien de heer De Zeeuw de consequenties der huidige tarieven onder de oogen wilde zien, zou hij moeten toegeven, dat er voor buitenlandse reederijen geenerlei prikkel bestaat om voor aanvankelijk luttel hoeveelheden lading de Rotterdamse haven aan te loopen zoolang voor dit twijfelachtig voorrecht de Gemeente als een tweede Shylock haar „pound of flesh” in den vorm van het volle havengeld opeischt. Natuurlijk is het bewijs niet te leveren, maar met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid mag worden aangenomen, dat indien te dezen aanzien een wijziging in de bestaande tarieven werd gebracht, het verkeer geleidelijk door uitbreiding van het bestaande aantal lijnen zou toenemen. Met voorliefde spreekt de heer De Zeeuw van de belanghebbenden. Veel reeds ware gewonnen, indien de Wethouder van Financiën realiseerde, dat belanghebbenden zijn: werkgevers en werknemers, Gemeente en... geheel Nederland. Volkomen terecht heeft de Voorzitter er met nadruk op gewezen, dat „te weinig in ons land wordt begrepen dat het belang van Rotterdam's haven een nationaal belang is”. Mutatis mutandis geldt deze opmerking ook het College zelf. Het verwijt, dat juist de belanghebbenden niet voldoende op de hoogte zijn van de middelen, noodig om hun doel te bereiken, is op zijn zachtst uitgedrukt onjuist, indien spreker met belanghebbenden de werkgevers in het havenbedrijf bedoelde. Onjuist, omdat de stukgoed-commissie, waarvan o.a. ook de heer Brautigam een gewaardeerd lid is, of moet ik ten aanzien dier Commissie wellicht in den verleden tijd spreken, in wel-omlijnde en logisch geformuleerde voorstellen het hierboven aangegeven beginsel heeft uitgewerkt. Onjuist, omdat energie en inzicht der belanghebbende werkgevers tot dusver den achteruitgang hebben weten te beperken. Want er is achteruitgang, ofschoon de heer De Zeeuw — ten onrechte — stelt dat ondanks de handhaving der tarieven op het peil van 1924 de concurrentie met andere havens kon worden volgehouden. Het massaalverkeer toont ieder jaar fluctuaties, was verleden jaar minder en is dit jaar wederom toegenomen, terwijl moet worden afgewacht of en in welke mate de constructie van elektrische laadbruggen te Antwerpen er toe zal bijdragen dit verkeer, de basis der Rotterdamse haven, op den duur naar Antwerpen af te leiden. Het stukgoedverkeer is achteruitgaande. In 1928 bedroeg het slechts 93 pCt. van 1913 = 100, tegenover Hamburg 115 pCt.; in Antwerpen was het stukgoedverkeer in 1927 reeds tot 129 pCt. van dat in 1913 gestegen. De eerste acht maanden van dit jaar was het stukgoedver-

keer in onze haven wederom minder dan in de overeenkomstige perioden der beide laatste jaren!

Neen, de argumenten van den heer De Zeeuw zijn weinig overtuigend. Zuiver stelde de Voorzitter het probleem, toen hij erop wees, dat de begroting van 1930 het bedrag, noodig om een ingrijpende wijziging in de haventarieven te brengen, niet kan missen. Men kan het overigens slechts betreuren, dat voor tal van zaken de gemeentelijke gelden zonder terughouding worden gevoteerd, doch dat voor een zóó vitaal belang als de bevordering der welvaart van Rotterdam's haven geen geld beschikbaar is!

C. VERMEY.

Rotterdam, December 1929.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DUITSCHLAND VOOR DE HERVORMING DER OPENBARE FINANCIËN.

Dr. Carl Krämer, te Hamburg, schrijft ons:

Bij de jongste onderhandelingen over het herstelvraagstuk te Parijs en te 's-Gravenhage hebben de experts en de regeeringsafgevaardigden van Duitschland steeds opnieuw moeten ondervinden, hoe zeer hun werkzaamheid door den slechten toestand der openbare financiën werd bekort. Des te noodzakelijker schijnt het nog vóór de aanneming van het Young-plan de Deutsche staatsfinanciën in orde te brengen en überhaupt de Deutsche economische en financieele politiek op de oplegging van de nieuwe lasten in te stellen. Vanuit dit gezichtspunt willen wij de financieele verhoudingen van Duitschland bespreken. De poging om de noodzakelijkheid van een groot opgezette hervorming van de Deutsche staatsfinanciën vast te stellen en haar hoofdlijnen aan te geven, moet evenwel aanvangen met een overzicht van den toestand der staatsfinanciën en van de nadeelige gevolgen, die deze op de economische ontwikkeling van het land hebben gehad. Vooraf volgt daarom een samenvattende tabel over de totale inkomsten en uitgaven van alle publiekrechtelijke lichamen in de laatste jaren.

den landbouw (ongeveer 8 pCt. voor eerste klas hypothecaire pandbrieven, 11 pCt. voor eerste hypotheeken), en niet in de laatste plaats de toenemende werkloosheid. Dit verwijt is des te gerechtvaardigder, daar de belastingen, die het grootste gedeelte van de staatsinkomsten uitmaken — de inkomensklassen van Duitschland in aanmerking genomen — zeer ondoelmatig worden opgelegd. Terwijl eenerzijds de industriele ondernemingen door een aantal zeer hoge belastingen (inkomstenbelasting, vermogensbelasting en industriebelasting) getroffen worden — deze moeten in totaal een geraamd bedrag van ongeveer R.M. 3 milliard opbrengen — worden anderzijds de artikelen voor het dagelijksch gebruik, zooals tabak, bier en brandewijn, waarvan het verbruik in de laatste jaren in overeenstemming met de algemeene stijging van de consumptie geweldig is toegenomen en die jaarlijks ongeveer R.M. 8 milliard, dus ongeveer 12 pCt. van het nationale inkomen in beslag neemt, slechts geheel ontoereikend belast, namelijk slechts in totaal met ongeveer R.M. 1.7 milliard of $\frac{1}{3}$ van de verbruikswaarde. In een rede, gehouden op de jongste vergadering van het Reichsverband der deutschen Industrie heeft de bekende industrieel Siverberg medegedeeld, dat één KG. tabak in Duitschland slechts met R.M. 7,6, in Engeland met R.M. 19 belast wordt, dat in Engeland de bierproductie van 40 millioen H.L. R.M. 1.7 milliard, in Duitschland de bierproductie van 55 millioen H.L. slechts R.M. 0.4 milliard opbrengt.

Nog markanter schijnt de wanverhouding bij de belasting van het verbruik van brandewijn (als drank). In de belasting van alcohol en tabak liggen dus nog aanzienlijke belastingreserves, die aangetrokken moeten worden om den druk van de bijzonder onrechtmatige en kapitaalverstorende belastingen zooals de bedrijfsbelasting en de vermogensbelasting te verzachten.

* * *

Uit het bovenstaande overzicht blijkt intusschen nog een tweede noodlottige wanverhouding voor het

Inkomsten en uitgaven van alle publiekrechtelijke lichamen in de jaren 1913, 1925/1928 (in Mill. Rm.).

	Belastingen	Rechten enz.	Bedrijfs- voorschotten	Leeningen enz.	Inkomsten Totaal	Uitgaven Totaal	Bijdragen voor sociale verzekeringen
1913 ¹⁾	4045,8	981,1	992,5	759,9	6779,3	7178,3	1050
1925	10678,7	1759,3	568,8	977,9	13884,5	14465,9	2710
1926	11770,9	1922,8	964,8	1646,8	16205,5	17200,8	3460
1927	13480,2	—	—	—	—	19000,0 ²⁾	4200
1928	14250,0	—	—	—	—	21000,0 ²⁾	4850

1) Tegenwoordig gebied.

2) Raming.

Uit dit overzicht blijkt in de eerste plaats de buitengewoon snelle stijging van de openbare lasten; deze stijging bedroeg alleen in het jaar 1926 20 pCt., in de beide volgende jaren meer dan 10 pCt. tegenover het betreffende voorafgaande jaar. Plaatst men deze openbare lasten met inbegrip van de bijdragen voor de sociale verzekering tegenover het inkomen van het Rijk, dan blijkt, dat het aandeel van 31.8 pCt. in 1925 tot 38 pCt. in 1928 is gestegen. Met inbegrip van kleinere in de tabel niet opgenomen lasten komt dus ongeveer 40 pCt. van het nationale inkomen in de schatkist. Een groot gedeelte van dit inkomen wordt op deze wijze aan het productieproces onttrokken en voor overwegend consumptieve doeleinden bestemd. Met recht maakt men dus van alle kanten in de laatste jaren aan de financieele politiek het verwijt, dat zij door haar kapitaalverstorende en ontwikkelingsbelemmerende werking voor het grootste deel verantwoordelijk is voor de tegenwoordige economische moeilijkheden van Duitschland, zooals de geringere rentabiliteit van groote deelen van de industrie en den landbouw, de ontoereikende interne kapitaalvorming, de abnormaal hoge rentevoet voor

Duitsche financieele beheer, nl. de sterke achterstand van de geregelde inkomsten bij de uitgaven, welke in den loop van het laatste jaar een steeds grooteren omvang heeft aangenomen, dat beteekent dus toenemende tekorten, die slechts door credieten op korten termijn konden worden gedekt. Vanaf 1926 overtreffen de uitgaven van de publiekrechtelijke lichamen telken jare de inkomsten met meer dan R.M. 1 milliard. Het Statistische Reichsamt berekende voor 31 Maart 1928 de nieuwe schulden op korten en middelmatigen termijn van alle publiekrechtelijke lichamen (afgezien van de leeningsschuld) op R.M. 2,17 milliard; men mag aannemen, dat dit bedrag inmiddels meer dan verdubbeld is. Men hoeft niet speciaal in het licht te stellen, wat een dergelijke financieele politiek voor het Deutsche economische leven beteekent. De publiekrechtelijke lichamen onttrekken deze middelen juist op de gevoeligste plek, nl. de credietmarkt. Hierdoor wordt het credietvolumen verminderd, de rente omhoog gedreven, de geldmarkt in voortdurende onzekerheid gehouden en speciaal de bewegingsvrijheid van de Rijksbank met betrekking tot haar discontopolitiek beperkt. Zeer dui-

delijk tot een normale hoogte terug te brengen; het resultaat, dat in het gunstigste geval eerst over vele maanden zal blijken, dient te worden afgewacht.

Bijna nog drukkender dan de Rijksschulden op korten termijn, welke tegen steeds hogere rente worden aangegaan, werken de gemeenteschulden op korten termijn reeds derhalve, omdat niemand haar juiste hoogte kent. Consolidering van de gemeenteschulden op korten termijn is dus de gebiedende eisch van het oogenblik. Het is verblijdend, dat de gemeenten korten tijd geleden tot een vrijwillige, uit twee afzonderlijke maatregelen bestaande, actie hebben besloten; invoering van een bezuinigingsjaar voor alle kapitaalinvesteringen, die opening van leeningen of credieten vereischen, en de consolidering van een groot deel van de tegenwoordige schuld op korten termijn door uitgifte van schuldbewijzen, die door de credietgevers (in hoofdzaak spaarbanken en banken) worden geteekend en tot aflossing van de bij deze instituten in rekening-courant opgenomen credieten moeten dienen.

Van verschillende zijden worden er pogingen in het werk gesteld om den acuten financiële noodtoestand, die daardoor ontstaan was, dat men uitgaven toestond, waarvoor een reële dekking ontbrak, tegen te gaan; doordat men in de toekomst dergelijke uitgaven niet meer goedkeurt en een plan voor de geleidelijke terugbetaling van de schuld op korten termijn overweegt. De eigenlijke kwaal echter, de voortdurende verhooging van de staatsuitgaven en de overmatige belasting van het productie-apparaat door fiscale rechten van allerlei aard, wordt daardoor slechts voor een deel genezen. Een zekere verlichting zal ongetwijfeld door de aanneming van het Youngplan intreden, daar dan de herstelbetalingen voor de volgende drie jaren met R.M. 700 miljoen ten opzichte van een normaal Daves-jaar dalen en ook in de daarop volgende jaren slechts zeer matig stijgen.¹⁾ Daarnaast echter zal het noodzakelijk zijn door een radicale hervorming van het bestuur en door beperking van de overmatig hoge sociale uitgaven, verdere besparingen in de openbare huishouding door te voeren, die op zijn minst verhinderen, dat de openbare uitgaven van Duitsland in dien omvang verder stijgen als dit in de laatste jaren het geval is geweest, want dat zou in korten tijd tot een wezenlijke verzwakking van het Deutsche volksvermogen en tot een sterke vermindering van de Deutsche credietwaardigheid in het buitenland leiden.

Bepaalde teekenen tot een hervorming in de aangegeven richting zijn reeds bemerkbaar. Toch kan het nog lang duren tot werkelijk tastbare resultaten worden bereikt. Intusschen moeten alle beschikbare besparingen, in het bijzonder die op de herstelbetalingen, bestemd worden om door een gedeeltelijke daling van de lasten met eenige honderden miljoenen R.M. een grootscheepsche hervorming van het Deutsche belastingsysteem langs de boven aangewezen lijnen door te voeren. In Duitsland zijn voor dit doel zeer concrete hervormingsplannen uitgewerkt. De bruikbaarste van deze stelt voor om, door invoering van een tabakmonopolie met een in vergelijking met de tegenwoordige tabaksbelasting wezenlijk hogere opbrengst, door invoering van een gemeentelijke belasting op vergunningen, door een hogere belasting van het verbruik op brandewijn (als drank) en tenslotte door aantrekking van de besparingen op de herstelbetalingen voor 1930/31 ten bedrage van R.M. 700 miljoen, de middelen te vinden om den last te dragen van de vermindering der directe belastingen met totaal R.M. 1700 miljoen of ongeveer een vierde.

Deze vermindering zou voornamelijk ten goede moeten komen aan de inkomstenbelasting, de belasting op de opbrengst en het kapitaal van de industrie en de vermogensbelasting. Dat zou een hervorming zijn, die door verschuiving van de belastingen van de

schoulers van den ondernemer op de verbruikers van goederen van ontbeerlijke massaconsumptie tot versterking van de interne kapitaalvorming zou bijdragen.

De Rijksregering heeft intusschen niet kunnen beslissen dit vergaande hervormingsprogram te realiseren; zij heeft Donderdag 12 Dec. in den Rijksdag een plan ingediend, die den beschreven weg van een vermindering van de belastingen en een verhooging van de verbruiksbelastingen zonder de noodzakelijke consequentie inslaat en ook zeer veel lagere bedragen omvat. Het is zelfs de vraag, of daaruit in de eerste jaren — het program van de Regering zal een periode van vijf jaren omvatten — überhaupt een daling van de lasten volgt. De regering stelt namelijk voor de belasting op bier met R.M. 180 miljoen en de belasting op tabak met R.M. 220 miljoen te verhoogen en aan den anderen kant een aantal belastingen, waaronder de inkomstenbelasting, de bedrijfs- en grondbelasting, de vermogensbelasting in den vorm van industriele belasting, maar ook de suikeraccijns, tot een totaal bedrag van ongeveer R.M. 915 miljoen in het jaar 1930, en nog hooger in de latere jaren, te verminderen.

Neemt men in aanmerking, dat deze belastingverlaging tegenover een verhooging van R.M. 400 miljoen staat, dat in dezelfde periode de bijdragen voor de werkloosheidsverzekering met R.M. 150 tot 180 miljoen verhoogd zullen worden, dat de regering aan de gemeenten een nieuwe belastingbron toevoert, (of het een belasting op de vergunningen zal zijn of een belasting per hoofd, staat nog niet vast) en dat tenslotte de belastingverhoogingen op een vroeger tijdstip in kracht treden dan de verlagingen, dan komt men tot de erkenning, dat de blijvende verlaging van den totalen belastingdruk veel te gering is om met het oog op de hoogte van den belastingdruk überhaupt van gewicht te zijn. De Deutsche partijen hebben zich over dit regeeringsprogram nog niet definitief uitgesproken; het is niet geheel uitgesloten, dat zij het regeeringsontwerp nog zoover zullen uitbreiden, dat het den naam van een hervorming op groote schaal verdient.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederlandsch-Indië.

De maandstatistiek 1929 No. 9 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

Invoer. De serie van de invoerartikelen omvat 72 artikelen, welke in vijf groepen zijn verdeeld.

De prijschommelingen waren in September zeer gering. Het eenige artikel dat een belangrijke prijsstijging vertoonde was Saigon rijst. Het indexcijfer van deze rijstsoort steeg van 145 in Augustus tot 156 in September. Het algemeen indexcijfer van den geheelen invoer bleef onveranderd 155.

Uitvoer. De serie uitvoerproducten omvat de prijzen van 20 producten. In September viel in het algemeen een dalende tendenz waar te nemen. De prijzen van arachides, katjang-olie, cacao, citronella-olie, copra, kapok, katjang idjoe, koehuiden, witte peper, rubber en tin waren lager dan in Augustus. Met uitzondering van koehuiden en witte peper zijn de prijsdalingen echter van weinig beteekenis. Het indexcijfer voor den prijs van koehuiden daalde van 74 in Augustus tot 69 in September; dat van witte peper van 280 tot 251.

De prijzen van kapokpitten, koffie en suiker waren iets vaster. De tapioka prijzen waren aanmerkelijk hooger. Het indexcijfer van dit artikel steeg van 108 in Juli tot 117 in Augustus en tot 123 in September.

Het indexcijfer voor den geheelen uitvoer bedroeg 123 tegen 124 in Augustus.

Het algemeen indexcijfer van in- en uitvoer tezamen bleef onveranderd 148.

Kleinhandelsprijzen. De serie indexcijfers van artikelen van in- en uitheemschen oorsprong is zoo samengesteld, dat

¹⁾ Zie E.-S. B. van 12 Juni jl. blz. 545.

Indexcijfers van 72 invoer- en 20 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia, Soerabaja en Semarang.

	Invoerartikelen.						Uitvoerartikelen	Totaal groothandel
	Textiel-goederen ¹⁾	Levensmiddelen ²⁾	Metalen ³⁾	Chemicaliën ⁴⁾	Diversen ⁵⁾	Totaal		
1913.	100	100	100	100	100	100	100	100
1923.	207	163	174	170	169	180	150	173
1924.	213	164	167	160	168	178	155	173
1925.	208	161	160	150	165	172	146	166
1926.	185	157	151	153	169	165	137	159
1927.	174	148	149	149	173	160	130	154
1928.	172	149	141	144	162	155	127	149
Septemb. 1928.	172	149	141	142	164	155	123	149
October ..	173	150	142	142	164	156	124	149
November ..	171	151	143	143	167	156	124	149
December ..	171	149	143	143	167	156	124	149
Januari 1929.	171	150	143	143	166	156	126	150
Februari ..	172	151	140	143	166	156	127	150
Maart ..	172	149	144	143	166	156	130	151
April ..	172	148	142	140	166	155	124	148
Mei ..	172	148	142	145	164	156	127	150
Juni ..	172	148	142	145	162	156	123	149
Juli ..	172	149	142	145	162	156	127	149
Augustus ..	172	148	142	142	163	155	124	148
September ..	172	149	141	142	163	155	123	148

1) 20 art. 2) 12 art. 3) 12 art. 4) 15 art. 5) 13 art.

de inheemsche en de uitheemsche groep geheel parallel zijn. Het indexcijfer van de prijzen van de inheemsche artikelen steeg met een punt tot 161 door de hogere rijst prijzen. Van de uitheemsche artikelen zijn enkele artikelen een fractie lager genoteerd, waardoor het indexcijfer van deze serie met een punt tot 143 daalde.

Het indexcijfer voor den geheelen kleinhandel bleef onveranderd 152.

Indexcijfers van kleinhandelsprijzen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia.

	Inheemsch ¹⁾	Uitheemsch ¹⁾	Totaal	Voeding ²⁾
1913/14	100	100	100	100
1923 ..	194	173	183	182
1924 ..	182	158	170	170
1925 ..	169	152	160	159
1926 ..	169	148	159	156
1927 ..	166	147	157	155
1928 ..	160	148	154	153
October 1928 ..	161	147	154	152
November ..	161	146	154	152
December ..	164	146	155	153
Januari 1929 ..	162	146	154	151
Februari ..	165	145	155	153
Maart ..	166	145	155	154
April ..	164	145	154	152
Mei ..	161	145	153	151
Juni ..	160	146	153	151
Juli ..	158	145	152	149
Augustus ..	160	144	152	150
September ..	160	144	152	150
October ..	161	143	152	150

1) 20 artikelen. 2) 35 artikelen.

Passerprijzen. De gemiddelde passerprijzen van 119 passers op Java en Madoera waren in September in verband met het seizoen hooger dan in Augustus. In het verslag over de passerprijzen in Augustus werd er op gewezen dat de passerprijzen op een hooger niveau stonden dan in Augustus 1928. In September accentueerde zich deze tendenz verder. De verschillen tusschen de prijzen in September 1928 en Augustus 1929 zijn grooter dan die tusschen Augustus 1928 en Augustus 1929. De oorzaak van de hooge prijzen moet gezocht worden in den minder gunstigen oogst op Java en Madoera en althans wat rijst betreft ook aan de hogere noteringen voor buitenlandsche rijst. Deed Saigon longgrain levering September/October in den groothandel in Augustus 1928 van f 12.13 tot f 12.31, in Augustus jl. was de prijs f 14.25—f 14.97.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE HANDELSBEWEGING VAN NEDERLAND GEDURENDE DE EERSTE NEGEN MAANDEN VAN 1929.

Gaarne wil ik nog even terugkomen op mijn opmerkingen in Ec.-St. Ber. van 4 Dec. en het Naschrift van den heer v. d. Zweep.

Zooals de heer v. d. Z. opmerkt stelt de redactie een grens, en mij was maar een korte opmerking toegestaan, daarom liet ik het bij één voorbeeld ter illustratie, dat schr. m.i. de internationale markt niet juist beoordeelde. Deze „fout” wil ik daarom thans herstellen.

Volgens de gewone leer van vraag en aanbod, is een grooter aanbod slechts onder te brengen, indien de prijs omlaag gaat, zoodat het product binnen het bereik van meer afnemers komt. Deze leer is echter slechts met groote voorzichtigheid te gebruiken, wanneer het versche groenten betreft, en daarom ga ik niet accoord met hetgeen schr. in de 3e alinea van de tweede kolom van pag. 1035 opmerkt. Indien door plotseling warm weer groenten binnen een kortere periode, dan waarop men had gerekend, leverbaar zijn, kan de markt door een te grooten (het te veel behoeft heelemaal niet erg groot te zijn) aanvoer geheel worden bedorven, immers die producten moeten op het moment, waarop zij worden aangeboden, worden afgezet. Vasthouden totdat over één of twee weken het aanbod misschien weer geringer is, kan niet. Alleen wanneer aannemelijk is gemaakt, dat de normale aanvoeren voor de gewone koopers te groot zijn geworden, is ook de algemeene regel van de wet van vraag en aanbod op versche groenten toepasselijk.

Het is verder wel heel gemakkelijk, om zich met een handigheid te onttrekken aan het beantwoorden van vragen, doch daarmee komen wij niet verder. Wanneer de heer v. d. Z. mijn stukje nog eens naleest zal hij bemerken, dat ik de moeilijkheden van de concurrentie van de Italianen toeschrijf aan het warmere klimaat, waardoor zij producten van den vollen grond kunnen leveren, wanneer de Nederlandsche tuinder alleen nog maar producten uit kassen, warentuizen of bakken kan aanbieden, terwijl de wijze, waarop de Italiaansche regeering, door dwingende voorschriften, de exporteurs aan banden legt, maakt, dat zij nu ook met prima producten komen. Het is m.i. niet steeds het kwantum, dat voor den tuinbouwer het hinderlijkste is in de mededinging op de internationale markt, maar de kwaliteit, en de tijd, waarop de concurrent reeds zijn prima producten kan aanvoeren.

Ik was die meening toegedaan toen ik mijn stukje voor Ec.-St. Ber. van 4 Dec. schreef, en ben ook thans nog van hetzelfde gevoelen. Wanneer de heer v. d. Z. deze verklaring au serieux wil nemen, wil ik gaarne verder op zijn naschrift ingaan. Maar ik ga niet debateren over de vraag of het verschil in geografische breedte tusschen Nederland en Italië sedert het begin van onze jaartelling bestaat, of van nog ouderen datum is. Ik ben geen latinist, kan derhalve geen kennis nemen van hetgeen Julius Caesar en Tacitus hebben geschreven, en ik geloof bovendien, dat het niet noodig is het zoo diep te zoeken.

J. J. VAN RIEMSDIJK.

* *

Naschrift. De geachte inzender geeft thans de omschrijving van zijn opvattingen, die ik in eersten aanleg mocht gissen, verwijt mij — die zijn vragen op één na volgens haar feitelijk inhoud heb beantwoord — dat ik mij daaraan onttrok en wil onder zekere voorwaarden verder van gedachten wisselen. Indien ik van dit laatste tot mijn leedwezen op het oogenblik moet afzien, is het niet omdat ik mijnerzijds eischen wil stellen, maar uitsluitend omdat ik dan geen kans zie mij eenigermate binnen de grenzen te houden, die de Redactie zeer terecht in dit stadium van onze polemiek op het stuk van de plaatsruimte heeft getrokken.

De niet beantwoorde vraag betrof den omvang van de kunstmatige verwarming in de warmoezerij, die — voor zoover mijn inlichtingen strekken — inderdaad al van groote beteekenis is. Zoojuist ontvang ik bijvoorbeeld een bij uitstek deskundig verslag, blijkens hetwelk steeds meer kassen worden verwarmd en schrijft de Rijkstuinbouwconsulent te Maastricht in „De Tuinderij” van den 6en dezer eveneens over de toepassing op groote schaal van het verwarmen van kweekruimten. Ik voeg hieraan toe, dat ik de schertsend, doch niet zonder dieperen zin, door mij aangehaalde vroegste bronnen omtrent onze gewesten óók maar in vertaling las.

In mijn beschouwing over de moeilijkheden van den tuinbouw noemde ik in het bijzonder de lage prijzen voor roode kool, tomaten, peen, augurken, spruitkool en snijboonen en gaf daarvan een verklaring, die in zender met een verwijzing naar Italië bestrijdt. Om te beginnen stel ik vast, dat de Italiaansche uitvoer van kool, bloemkool, knoflook, uien en niet anders genoemde verse groenten gedurende de eerste acht maanden van het loopende jaar voor elk dezer soorten kleiner was dan in die maanden van 1928; de stijging betreft uitsluitend de tomaten. Daarneven zij nog, op grond van de statistiek over de eerste tien maanden, het volgende opgemerkt, waarbij ik over de snijboonen, bij gebrek aan vergelijkende cijfers, het zwijgen moet doen. Roode kool werd door ons uitsluitend naar Duitschland uitgevoerd, dat deze soort alléén uit Nederland betrok en hetzelfde geldt voor de spruitkool. Van onze uitvoer van peen ging rond één derde naar Duitschland, dat bovendien onbeteekenende hoeveelheden uit Frankrijk en Tsjecho Slowakije ontving en niets uit Italië. Onze uitvoer van augurken en komkommers, (de augurken kunnen niet afzonderlijk worden vergeleken), ging vrijwel geheel naar Duitschland, welks invoer daarvan gelijk was aan dien in 1928, doch met een vermindering van het aandeel uit Nederland met 3 miljoen KG., bij een stijging van dat uit Italië met 1,6 en van dat uit Hongarije met niet minder dan 4 miljoen KG., terwijl Tsjecho Slowakije met 3 miljoen KG. achteruit ging. Italië speelde dus niet de belangrijkste rol.

Tot slot de tomaten. De voornaamste bestemmingslanden van onze uitvoer daarvan zijn Duitschland en Engeland, waarvan Duitschland ruim 40 pCt. voor zijn rekening heeft. De Deutsche invoer steeg in het loopende jaar met 23,5 miljoen KG., van welke stijging ruim 5 miljoen KG. aan Nederland en bijna 12 miljoen KG. aan Italië toeviel, bij een achteruitgang van dien uit de Canarische Eilanden, Frankrijk en België en een kleine toeneming van dien uit Spanje. En nu is het merkwaardige, dat de prijsdaling van onze tomatenuitvoer naar Engeland, dat thans ons grootste afzetgebied is, waarheen Italië niets, of nagenoeg niets uitvoert, naar verhouding tweemaal zoo groot was als bij den uitvoer naar Duitschland. Ook bij de tomaten kan het dus niet om Italië alléén gaan.

Zw.

MAANDCIJFERS. RIJKSPOSTSPAARBANK.

OCTOBER	1927	1928	1929
Inlagen	f 10.385.323	f 10.795.372	f 10.938.339
Terugbetalingen ...	„ 10.939.295	„ 11.826.608	„ 12.334.346
Tegoed der inleggers op ultimo	„ 321.690.695	„ 330.880.235	„ 342.005.066
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 42.146.200	„ 42.225.800	„ 42.836.550
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	10.649	11.240	11.195
Aantal geheel afbetaald	7.055	7.757	7.951
Aantal in omloop op ultimo	2.041.063	2.070.618	2.103.559

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	October 1929		October 1928	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	61.177	f 3.798.471.000	58.975	f 3.576.303.000
waarvan door de H.-bank plaatselijk	47.469	„ 3.395.525.000	45.584	„ 3.214.473.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.611	„ 12.527.000	1.430	„ 10.599.000

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

(In duizenden guldens).

	September 1929		September 1928	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o	147.920		136.414	
Bijschrijvingen	1.779.678	434.907	1.508.748	395.215
wegens:				
a. Stortingen	742.420	111.586	622.945	99.843
b. Overschrijvingen:				
1. van andere rek.	1.037.146	311.375	885.078	273.302
2. van Ned. Bank.	112	11.909	125	22.036
c. And. onderwerpen	—	37	—	34
Afschrijvingen	1.105.100	477.371	951.028	393.230
wegens:				
a. Chèques	184.491	65.286	170.158	59.272
b. Overschrijvingen:				
1. op andere rek.	910.520	311.375	771.968	273.302
2. naar Ned. Bank	1.016	59.779	988	60.623
c. And. onderwerpen	9.073	40.931	7.914	33
Gezamenlijk tegood op ult ^o		98.488		91.877
Bedrag der belegging ¹⁾		81.080		70.600

¹⁾ Het bedrag, dat vroeger tegen vergoeding van rente aan de schatkist werd verstrekt, wordt tegenwoordig, voor zoover het nog niet voor vaste belegging is aangewend, te zamen met andere bedragen in rekening-courant met het Staatsbedrijf der posten en telegrafie begrepen en is daarom niet meer in het bedrag der belegging begrepen.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	October 1929	Jan./Oct. 1929	Jan./Oct. 1928
Prod. Steenkolen in tonnen ¹⁾	1.070.660	9.614.660	9.143.906,4
Aantal normale werkdagen .	27	256	255

II. Bruinkolenmijn „Carisborg”.

	October 1929	Jan./Oct. 1929	Jan./Oct. 1928
Netto-productie in tonnen .	24.260 ²⁾	166.906,4	174.300
Aantal normale werkdagen	27	188	250

III. Zoutmijnen.

(Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

	October 1929	Jan./Oct. 1929	Jan./Oct. 1928
Afgeleverd:			
Geraff. zout	3.838	35.185	32.615
Industriezout	181	634	495
Afvalzout	208	1.755	1.638
Aantal normale werkdagen	27	258	258

Arbeiders.

Aantal.	Gezamenlijke Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg”	Zoutmijnen
1 November 1929	{ 10.811 ³⁾ 26.012 ⁴⁾	152	181
1 November 1928	{ 9.823 ³⁾ 24.277 ⁴⁾	160	146

¹⁾ Sedert 1 Jan. 1929 is hierbij de hoeveelheid kolenslik inbegrepen.

²⁾ 18.083 ton ruwe bruinkool en 6.177 ton bruinkoolbrik.

³⁾ bovengronds. ⁴⁾ ondergronds.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 16 December 1929.

		Activa.		
Binnenl. Wis- f	Hfdbk.	f	45.391.950,56	
sels, Prom., Bijbnk.	"	"	899.531,31	
enz. in disc.	Ag. sch.	"	13.902.361,27	f 60.193.843,14
Papier o. h. Buitenl.	in disconto	"	"
Idem eigen portef.	"	"	219.573.523,—	"
Af: Verkocht maar voor	de bk. nog niet afgel.	"	219.573.523,—
Beleeningen				
incl. vrsch.	Hfdbk.	f	30.558.777,63	
in rek.-crt.	Bijbnk.	"	7.582.283,80	
op onderp.	Ag. sch.	"	47.478.077,20	
		f	85.619.138,63	
Op Effecten	f	81.980.738,63	
Op Goederen en Spec.	"	"	3.638.400,—	85.619.138,63
Voorschotten a. h. Rijk	"	"
Munt en Muntmateriaal				
Munt, Goud	f	65.039.510,—	
Muntmat., Goud	"	382.443.724,28	
		f	447.483.234,28	
Munt, Zilver, enz.	"	24.534.107,99	
Muntmat., Zilver	"	472.017.342,27 ¹⁾
Belegging 1/3 kapitaal, reserves en pensioenfond's	"	25.378.299,36	
Gebouwen en Meub. der Bank	"	5.200.000,—	
Diverse rekeningen	"	35.298.420,10	
		f	903.280.566,50	
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds	"	7.106.550,55	
Bijzondere reserve	"	8.000.000,—	
Pensioenfond's	"	6.292.441,11	
Bankbiljetten in omloop	"	818.252.260,—	
Bankassignatiën in omloop	"	236.565,05	
Rek.-Cour. { Het Rijk	f	7.386.729,81		
saldo's: { Anderen	"	21.849.104,46		
Diverse rekeningen	"	14.156.915,52	
		f	903.280.566,50	
Beschikbaar metaalsaldo	f	132.450.471,11	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	"	"	331.126.175,—	

1) Waarvan in het buitenland f 23.890.447,18.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo ¹⁾	Dek-kings-perc.
16 Dec. '29	65.040	382.444	818.252	29.472	132.450	55 1/2
9 " '29	65.041	382.451	829.225	20.935	130.546	53
2 " '29	65.056	382.451	860.795	22.139	116.619	55
25 Nov. '29	65.071	382.451	821.162	29.360	129.835	54 1/2
18 " '29	65.067	377.448	830.091	20.701	123.680	54
11 " '29	65.173	377.448	844.288	16.545	118.953	51 1/2
17 Dec. '28	67.082	367.495	812.599	40.008	286.132	53 1/2
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
16 Dec. 1929	60.194	—	85.619	219.574	35.298
9 " 1929	60.124	—	85.699	219.464	34.204
2 " 1929	61.252	—	106.983	219.455	35.430
25 Nov. 1929	60.726	—	86.861	215.513	39.312
18 " 1929	64.235	—	88.775	215.374	39.319
11 " 1929	65.843	—	90.415	213.217	41.610
17 Dec. 1928	66.217	—	95.708	220.356	36.004
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Sedert den bankstaat van 14 Jan. '29 weder op de basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

CURAÇOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Dis-conto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse rekeningen ¹⁾	Diverse rekeningen ²⁾
1 November 1929	4.285	5.859	61	572	1.752	299
1 October 1929	4.112	5.737	59	356	2.183	463
1 September 1929	3.999	5.694	57	299	2.846	994
1 Augustus 1929	3.943	6.307	57	227	3.512	918
1 Juli 1929	3.636	6.212	51	322	3.222	506
1 Juni 1929	3.300	6.234	56	250	3.319	178
1 November 1928	2.462	4.564	156	7	2.579	164

1) Sluitp. der activa. 2) Sluitp. der passiva.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
14 Dec. 1929	166.900	298.400	44.000	29.940	
7 " 1929	167.200	298.300	53.600	26.440	
30 Nov. 1928	166.700	296.700	61.900	23.260	
16 Nov. 1929	145.402	24.207	303.999	51.458	27.426
9 " 1929	145.630	24.545	308.785	59.215	22.974
2 " 1929	146.129	24.943	306.571	60.226	24.351
26 Oct. 1929	146.292	24.047	306.178	63.647	22.410
25 Dec. 1928	170.112	18.617	214.823	57.364	39.854
17 Dec. 1927	178.766	16.913	323.589	51.347	120.978
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
14 Dec. 1929	159.900	---	---	---	49
7 " 1929	164.800	---	---	---	48
30 Nov. 1929	171.700	---	---	---	48
16 Nov. 1929	9.447	33.133	116.736	31.655	48
9 " 1929	9.448	34.968	120.983	37.384	46
2 " 1929	9.238	41.114	121.704	28.391	47
26 Oct. 1929	9.307	42.359	121.010	31.194	48
15 Dec. 1928	7.631	37.094	93.574	49.951	51
17 Dec. 1927	12.740	24.804	117.708	28.683	52
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 2/5 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.¹⁾

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
11 Dec. 1929	137.434	365.158	31.849	8.828	19.470
4 " 1929	134.269	361.086	32.640	9.623	18.731
27 Nov. 1929	135.382	354.557	40.155	15.264	17.880
20 " 1929	132.831	355.087	37.017	8.108	21.844
13 " 1929	132.771	358.108	33.821	9.210	19.275
6 " 1929	132.266	358.404	32.859	6.754	19.816
12 Dec. 1928	157.191	374.821	41.833	11.186	17.009
22 Juli 1914	40.164	29.317	---	33.633	---

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits Bankers	Other Accounts	Reserve	Dek-kings-perc. ²⁾
11 Dec. '29	60.664	8.860	58.073	36.399	32.276	31 ¹⁾ / ₃₂
4 " '29	60.429	8.003	58.620	37.498	33.183	31 ¹⁾ / ₁₆
27 Nov. '29	57.704	17.433	58.219	38.200	40.825	35 ¹⁾ / ₁₆
20 " '29	62.499	15.340	58.545	38.545	37.744	33 ¹⁾ / ₂
13 " '29	66.835	15.785	54.705	41.755	34.663	30 ¹⁾ / ₁₆
6 " '29	67.172	9.527	61.621	38.747	33.862	30 ¹⁾ / ₁₆
12 Dec. '28	59.107	7.629	67.419	36.727	42.370	37 ²⁾ / ₃₂
22 Juli '14	11.005	13.736	42.185	29.297	52	---

1) Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op blz. 1080 en 1081. 2) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
6 Dec. '29	41.131	201	7.168	27.158	18.752	2.670	3.200
29 Nov. '29	40.808	193	7.107	29.425	18.741	2.471	3.200
22 " '29	40.618	179	7.127	28.340	18.714	2.499	3.200
15 " '29	40.540	162	7.137	27.565	18.709	2.618	3.200
7 Dec. '28	31.639	732	14.095	22.465	18.864	2.269	3.200
23 Juli '14	4.104	640	---	1.541	8	769	---

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-cullieren
6 Dec. '29	5.612	1.663	67.291	8.309	5.284	6.435
29 Nov. '29	5.612	1.782	68.159	8.368	5.504	7.105
22 " '29	5.612	1.552	66.243	8.255	5.509	7.767
15 " '29	5.612	2.032	66.583	8.258	5.699	7.104
7 Dec. '28	5.930	1.327	61.827	7.599	5.013	6.564
23 Juli '14	---	---	5.912	401	---	943

1) Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. 2) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten in millioenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Ander wissels en cheques	Beleeningen
7 Dec. 1929	2.244,7	149,8	398,2	2.263,0	57,1
30 Nov. 1929	2.240,4	149,8	397,2	2.367,9	164,7
23 " 1929	2.236,2	149,8	389,7	1.917,8	49,9
15 " 1929	2.234,0	149,8	369,0	2.060,2	132,0
7 " 1929	2.229,0	149,8	366,7	2.319,5	50,7
7 Dec. 1928	2.652,1	85,6	179,0	2.044,0	57,3
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
7 Dec. 1929	92,6	665,2	4.684,0	438,7	289,5
30 Nov. 1929	92,6	686,8	4.916,5	445,4	286,3
23 " 1929	92,6	611,8	4.162,5	559,1	292,1
15 " 1929	92,6	591,4	4.346,4	495,2	330,5
7 " 1929	92,6	617,7	4.550,4	497,4	333,0
7 Dec. 1928	92,3	539,9	4.554,9	479,3	282,9
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankcheque 7 Dec., 30, 23, 15, 7 Nov. '29, 7 Dec. '28, resp. 41; 16; 43; 26; 44; 34 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in millioenen Belgas.

Data 1929	Goud		Goud en zilver b. d. schatkist	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. afd. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wisselop het buitenl.						Schatkist	Partic.
12 Dec.	1123	565	45	796	32	339	2.684	2	166
5 "	1101	546	45	802	39	340	2.696	72	58
28 Nov.	1083	567	45	822	42	344	2.694	46	115
21 "	1083	569	45	820	35	343	2.677	47	125
14 "	1067	580	45	804	47	341	2.703	20	115
13 Dec. ¹⁾	855	528	44	632	32	361	2.287	9	114

1) 1928.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
27 Nov. '29	2.987,4	1.629,5	147,2	912,3	257,3
20 " '29	3.041,7	1.624,8	153,9	899,6	283,8
13 " '29	3.039,2	1.627,1	147,8	971,4	299,5
6 " '29	3.018,9	1.552,7	151,7	990,9	330,4
30 Oct. '29	3.021,0	1.609,8	156,1	991,0	339,9
23 " '29	3.035,0	1.614,6	154,8	796,4	379,4
28 Nov. '28	2.600,5	1.223,4	121,9	990,2	482,3

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
27 Nov. '29	326,1	1.930,2	2.437,0	168,3	68,4	71,8
20 " '29	326,5	1.925,0	2.562,6	167,9	67,7	71,2
13 " '29	312,6	1.937,2	2.645,9	167,3	66,3	69,5
6 " '29	292,7	1.918,3	2.622,7	167,1	66,4	69,8
30 Oct. '29	292,7	1.880,2	2.696,5	167,0	66,0	69,4
23 " '29	135,7	1.857,3	2.421,9	167,0	70,9	74,5
28 Nov. '28	229,3	1.765,6	2.411,1	146,4	62,3	65,2

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Belegingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
20 Nov. '29	597	17.861	5.650	1.875	21.007	6.722
13 " '29	688	18.115	5.601	1.952	21.403	6.756
6 " '29	—	—	—	—	—	—
30 Oct. '29	729	18.934	5.496	1.990	22.105	6.868
23 " '29	—	—	—	—	—	—
21 Nov. '28	631	16.134	6.355	1.724	20.408	6.924

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

17 December 1929.

De stemming aan de graanmarkt, welke in de vorige week reeds overwegend flauw was, is er sedert dien tijd niet op verbeterd. Algemeen blijft in de invoerlanden de kooplust slecht, en in de groote productielanden, waar men steeds meer gaat twijfelen aan de mogelijkheid om binnenkort den export naar Europa te zien toenemen, ontbraken de krachten, die de prijzen zouden kunnen houden. Geleidelijke verdere prijsdaling heeft dan ook allerwegen ook deze week weder plaats gevonden. Voor tarwe werd dat in de hand gewerkt door oogstberichten uit het Zuidelijk halfrond. In Noord-Amerika kwam men tot de overtuiging, dat de daar circuleerende ramingen der Argentijnsche tarwe-opbrengst te laag waren. Waarschijnlijk mag wel op een opbrengst van tusschen 27 en 29 millioen quarters worden gerekend. Dat is wel veel minder dan de vorige oogst, maar er zal toch in het begin van 1930 dadelijk flink ge-exporteerd kunnen worden. Daarbij wordt het overschot van den ouden oogst nog op 3 millioen quarters geschat. Ook in Australië valt de tarwe-oogst mee en terwijl zeer onlangs in Noord-Amerika nog ramingen van een Australische opbrengst van 95 millioen bushels de ronde deden, is er nu van 115 millioen sprake. In het vorige jaar bedroeg de oogst bijna 160 millioen bushels, maar van een mislukking kan men toch niet spreken. Deze betere vooruitzichten van het Zuidelijk halfrond hebben deze week de markten in Noord-Amerika en dientengevolge ook in Europa gedrukt. Bovendien was de Europeesche vraag naar tarwe weder slecht, terwijl toch de wereldverscheppingen weder van flinkal omvang waren. Slechts werd uit Noord-Amerika ditmaal zeer weinig afgeden, hetgeen wel tot de flauwe houding der Noord-Amerikaansche markten zal hebben bijgedragen. De zichtbare voorraad in de Vereenigde Staten is wat afgenomen, doch in Canada was dat nog niet het geval. Men blijft daar nog steeds beschikken over zeer groote voorraden, tengevolge van de uitermate kleine verscheppingen van dit seizoen. Gedurende de maand November werd uit Canada slechts 22½ millioen bushels tarwe uitgevoerd tegen 75 millioen in dezelfde maand van 1928. Goede oogstberichten uit Europa en omtrent de wintertarwe der Vereenigde Staten beperkten nog den ondernemingslust, evenals toename van het Europeesche streven ter vering van buitenlandsche tarwe. Het schijnt namelijk, dat men nu ook in Oostenrijk aan de molens het gebruik van een zeker percentage inlandsche tarwe wil voorschrijven. Zelfs wordt ditzelfde blijkbaar in Italië overwogen. De vraag in Duitschland, die onlangs zoo zeer was opgeleefd wegens de verwachting van verhooging der invoerrechten, is bekoeld en in Frankrijk wordt nog steeds geen buitenlandsche tarwe gekocht. Zelfs valt uitvoer van Fransche tarwe te verwachten. Ook in Italië is daarvan sprake. De groote tarwevoorraden in Europa en speciaal in Engeland gaan tevens voort de markt te drukken en den ondernemingslust te beperken. Dat er deze week enkele ladingen Australische tarwe naar Britsch-Indië zijn verkocht, heeft de markt niet merkbaar gesteund. De vooruitzichten voor den nieuwen Britsch-Indischen tarwe-oogst zijn deze week door regenval verbeterd. Op 16 December heeft in Noord-Amerika een flink herstel plaats gevonden, waarna Chicago en Winnipeg nog 2 à 3 dollarcents per 60 lbs. beneden de prijzen van den 9den bleven. In Argentinië was het herstel slechts gering. Buenos Aires sloot in vergelijking met een week tevoren onveranderd tot 10 centavos per 100 KG. lager, Rosario 10 centavos lager.

In rogge blijven de zaken klein. De prijsverhooging, die onlangs in Duitschland tot stand gekomen was als gevolg van de aankondiging der verschillende maatregelen tot steun van den roggeprijs, is ten slotte geheel verloren gegaan, maar meer zaken naar de naburige landen van Noord-Westelijk Europa bracht dat niet met zich. Het toenemende aanbod uit Polen heeft de flauwe stemming voor rogge in de hand gewerkt. Ook Hongaarsche rogge kwam wegens gebrek aan kooplust goedkooper te koop. In Duitschland betwijfelen velen, of de voorgestelde maatregelen tot steun van den roggeprijs wel blijvend succes zullen hebben. Ook in Amerika is rogge in prijs gedaald. Na een aanmerkelijk herstel op 16 December sloot Chicago ongeveer 1½ dollarcents per 56 lbs. lager dan op den 9den.

Al even flauw als de andere graansoorten is deze week ook maïs geweest, vooral wegens voortdurend onvoldoenden omvang der Europeesche vraag. Groote Argentijnsche verscheppingen werkten de flauwe houding der maïsmarkt in de hand. Bovendien verbeterde regenval in Argentinië de vooruitzichten voor den nieuwen maïs-oogst en telkens wordt bevestigd, dat de uitzaai van maïs in Argen-

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	8/14 Dec. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	8/14 Dec. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	53.346	1.586.248	2.111.793	1.698	105.659	63.155	1.691.907	2.174.948
Rogge	2.040	192.706	201.162	—	1.908	—	194.614	201.162
Boekweit	255	18.887	15.817	122	1.232	—	20.119	15.817
Mais	15.940	793.480	995.695	400	188.444	206.525	981.924	1.202.220
Gerst	7.115	485.768	550.181	764	10.815	15.144	496.583	565.325
Haver	1.853	202.785	188.495	—	2.994	715	205.779	189.210
Lijnzaad	1.598	137.293	189.987	100	275.833	354.587	413.128	544.574
Lijnkoek	5.753	221.047	185.925	—	700	1.184	221.747	187.109
Tarwemeel	3.95	78.446	108.104	62	27.026	36.551	105.472	144.655
Andere meelsoorten	4.69	21.401	12.429	—	—	—	21.401	12.429

tinie aanzienlijk grooter is dan in het vorige jaar. De Meitermijn aan de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario heeft zich dan ook van de prijsdaling der vorige week niet hersteld. Onder den invloed dier prijsverlaging en van de slechte Europeesche vraag is ook oude maïs aan de Argentijnsche termijnmarkten goedkoper geworden. De prijsdaling daarvoor bedroeg deze week 20 à 30 centavos per 100 KG. Groot waren ook de verschepingen van Donau-maïs. Zeer veel daarvan is naar Nederland verladen en bij de onvoldoende vraag werd afgeladen Donau-maïs in Nederland dagelijks goedkoper aangeboden, welk voorbeeld Roemenie volgde, ook voor latere aflading. Dit drukte ook voor Plata-maïs de prijzen en stoomende partijen werden naar Engeland en ook naar het vasteland telkens beneden de Argentijnsche prijzen verhandeld. De gedrukte stemming voor Donau-maïs is gedeeltelijk het gevolg van de in sommige gevallen onbevredigende kwaliteit. Volgens Roemeensche berichten valt daarin echter verbetering te constateeren en zoodra koud weder intreedt zou volgens die berichten het gevaar voor beschadigde Donau-maïs geheel verdwijnen. Van de enorme overschotten aan maïs in de Donaulanden is nog maar zeer weinig verscheept en reeds is de prijs van Donau-maïs cif. West-Europeesche havens gedaald van f 190 tot f 150 per 2000 KG. Wanneer nu ook nog de Argentijnsche oogst zich bij den zeer grooten uitzaai naar wensch blijft ontwikkelen, zal het zeker moeite kosten voor al die maïs een ook maar eenigszins bevredigenden prijs te bedingen. In Noord-Amerika zijn de maïs-prijzen deze week weinig veranderd. Zuid-Afrika heeft slechts zeer weinig verscheept en vraagt nog altijd te hooge prijzen. Intusschen verwacht men in Zuid-Afrika van den nieuwen oogst een grootere opbrengst dan ooit tevoren. Rusland heeft deze week weer wat maïs verscheept, doch de hoeveelheden zijn niet van beteekenis.

Gerst was aanvankelijk eveneens flauw. De verschepingen uit Roemenie waren niet zoo enorm groot als in de vorige week, doch daar uit Rusland belangrijk meer werd afgeladen, nam de naar West-Europa onderweg zijnde hoeveelheid nog weer toe met verder dringend aanbod van Russische zoowel als van Roemeensche gerst. Tegen het einde der week vond een sterke opleving der Duitsche vraag plaats wegens het vooruitzicht van verhooging van het Duitsche invoerrecht met ingang van 1 Januari. Voor spoedige Donau- en Russische gerst betaalde men in Duitschland stijgende prijzen en er werden daarin veel zaken gedaan. Tenslotte kwam daaraan echter weder een einde, gedeeltelijk omdat er nu weer sprake van is, dat de verhooging van het invoerrecht eerst op 1 Februari zal ingaan. Ook in Noord-Amerika was gerst flauw, doch tot

eenige toename der gerstzaken van de Vereenigde Staten en Canada kwam het nog niet. De prijzen zijn daarvoor in vergelijking met de Roemeensche en Russische te hoog. Toch vond in Noord-Amerika op 16 December ook voor gerst een flinke prijsverhoging plaats.

Haver was in Duitschland de geheele week flauw en Duitsche haver werd in naburige landen tot weder aanmerkelijk lagere prijzen aangeboden. Duitschland heeft echter den laatsten tijd zooveel haver geëxporteerd, dat de vraag voor verdere Duitsche haver slecht is, vooral in Nederland. Gedaald is de haverprijs deze week ook weer in Argentinië, doch zaken in Argentijnsche haver blijven klein. Rusland doet nu en dan tot lagen prijs zaken in haver naar Noord-Westelijk Europa en ook Polen komt dringender aan de markt. In de Vereenigde Staten en Canada is haver deze week vrij wat in prijs gedaald, doch van zaken in Noord-Amerikaansche haver naar Europa is wegens de te hooge prijzen nog steeds geen sprake, hetgeen echter niet verhinderde, dat ook haver op 16 December in Noord-Amerika hooger was.

SUIKER.

Hoewel zich geen nieuwe gezichtspunten voordeden was de ondertoon op de verschillende suikermarkten de afgelopen week ietwat beter dan in lang het geval was.

In Amerika schijnt de hoeveelheid ongecontroleerde Cubasuiker sterk te zijn afgenomen, zoodat de Cubaansche Verkoopcentrale haar vasthoudende politiek thans nog beter dan tevoren kan doen gelden. De prijs voor Ruwe suiker kon dan ook verbeteren, nl. tot 2¹/₁₆ d.c. c. & fr. New-York. waartoe voornamelijk Raffinadeurs geleidelijk flinke kwantiteiten afnamen. Ook op de termijnmarkt trokken de noteringen verder aan en was het slot Dec. 1.97; Mrt. 2.09; Mei 2.16; Juli 2.22 en Sept. 2.27, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3.83 was.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 46.000 tons, de versmeltingen 42.000 tons tegen 50.000 tons in 1928 en de voorraden 620.000 tons tegen 171.000 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1929	1928	1927
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod.	5.156.316	4.037.833	4.508.521
Consumptie	130.636	88.543	155.000
Weekontv. afscheephavens...	32.619	26.056	13.306
Totaal sedert Jan.	4.831.495	3.798.801	4.213.652
Weekexport	44.668	68.318	30.441

N. V.

INDUSTRIEELLE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM

LONDEN

BERLIJN

PARIJS

KOPENHAGEN

Maatschappelijk Kapitaal f 25.000.000.—

Volgestort geplaatst en reserves f 13.400.000.—

De Maatschappij financiert de aanschaffing op termijnbetaling van Industrie-machines, Landbouwmachines, Zuivel-installaties, Kantoor- en Winkelmachines, Bedrijfsautomobielen, enz. enz.

Totale export sedert 1 Jan.	4.546.974	3.554.331	3.886.094
Voorraad afscheephavens	241.983	244.470	327.558
Voorraad binnenland	236.723	150.489	139.869

Het Departement van Landbouw daar te lande raamt den 1929/30 oogst op 4.545.000 tons.

In Engeland werd de Board of Trade statistiek over November met de volgende cijfers bekend gemaakt:

	November		Jan./Nov.	
	1929 Tons	1928 Tons	1929 Tons	1928 Tons
Import Ruwsuiker	122.444	133.796	1.884.718	1.548.285
„ Geraffineerd	3.988	7.066	50.145	209.032
Totaal	126.432	140.862	1.934.863	1.757.317
Voorr. Binnl. bietsuik.	68.600	41.600	—	—
Voorraad in entrepôt	203.950	154.000	—	—
Tot. „Duty Paid” suiker	126.149	156.779	1.852.703	1.680.337
Totale export	10.339	10.998	154.593	78.656

De onzekerheid betreffende eventueele wijziging der Rechten bij het volgende Budget, blijft de gemoederen veront-rusten.

De termijnmarkt in Londen was dan ook de afgelopen week onregelmatig met (vooral voor Maart) vrij sterk fluctuerende prijzen; aan het einde der week trokken de noteeringen echter weder aan. De laatste noteeringen op de ruwsuikermarkt waren:

Dec. Sh. 6/8½; Mrt. Sh. 7/1½; Mei Sh. 8/2½; Aug. Sh. 8/9¾; Dec. Sh. 8/11¾.

In Java was de stemming op de markt voor tweedehands suiker de geheele week lusteloos. De prijzen veranderden slechts weinig en de laatste nominale noteeringen waren: Sup. ready en Dec./Jan. f 11.75, Febr. f 11,87½, Hoofdsuiker ready f 11,37½.

Hier te lande opende de termijnmarkt op ongeveer f ¼ hogere noteeringen dan aan het slot der voorafgaande week. Daarna kreeg echter het aanbod de overhand, waardoor de prijzen weder tot ongeveer het vorige niveau afbrokkelden. Het slot was evenwel prijshoudend en de laatste noteeringen waren: Dec. f 12.—; Mrt. f 12¾; Mei f 12¾ en Aug. f 13¾, alles geboden met f ¼ hogere laanprijzen. De omzet bedroeg de afgelopen week slechts 2600 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.
Manchester, d.d. 11 December 1929.

De voornaamste gebeurtenis met betrekking tot de markt voor Amerikaanse katoen was de publicering op jl. Maandag van het slot-rapport betreffende den oogst door het Landbouwbureau te Washington en het rapport van de ginners aangaande het aantal gedinge balen tot 30 November jl. De oogstschatting van 14.919.000 balen was beter dan men verwacht had, wat tot gevolg had, dat prijzen aan beide zijden van de Oceaan eenigszins daalden. Het Ginners' Rapport gaf aan, dat 12.858.000 balen geding waren. tegen 12.560.000 balen het vorig jaar. Dit cijfer had weinig invloed op de markt, daar dit algemeen zoo verwacht werd en het dat van het vorig jaar niet veel ontloopt. Op Vrijdag en Zaterdag jl. was er op de beurs te Liverpool een kleine reactie in prijzen, voorafgaande aan de bekendwording van het Bureau-Rapport, doch sedert zijn prijzen wat teruggelopen, hoewel New-York gisteren vaster sloot en Liverpool vandaag 7—9 punten hooger opende. De in de havenplaatsen aankomende partijen en uitvoeren zijn nog beneden die van het vorig jaar. De schatting met betrekking tot den Egyptischen oogst is door het Gouvernement herzien en er bestaat alle kans, dat er in dit seizoen flink wat geleverd zal kunnen worden. Voor loco-katoen bestond de vorige week weinig belangstelling in Liverpool; het totaal aantal balen beliep 29.000, waarvan een behoorlijke hoeveelheid Braziliaansche en Peruaansche.

De markt voor garens van Amerikaansche katoen is lusteloos. De vraag naar de meeste soorten, zoowel ketting- als inslaggarens, is gering. In enkele gevallen kwamen echter aanvragen voor flinke hoeveelheden binnen en waar sommige spinners besloten om de lage biedingen te accepteren, stuitten in andere gevallen zaken af op een kleine fractie van een penny. Naar betere soorten ring-twist bestond geringe vraag. Inslaggarens voor velvets in de goede kwaliteiten werden behoorlijk verkocht. Biedingen van Eng.-Indië voor tweedraads-getwijd garens waren in den regel te laag om geaccepteerd te kunnen worden. Het behoort bij de tegenwoordige toestanden dan ook geen verwondering te wekken, dat de Federation besloten heeft, a.s. Dinsdag bijeen te komen om den algemeenen toestand „onder de loupe te nemen”, met het oog op de wenschelijkheid van een event. productiebeperking. Wat garens van Egyptische

katoen aanbelangt, wordt algemeen geklaagd over gebrek aan belangstelling voor alle soorten, zoowel wat ketting- als inslaggarens betreft. Wat er nog omgaat, is voornamelijk voor direct gebruik, ofschoon men hier en daar melding maakt van enkele flinke orders afgesloten door spinners, die, om zoo te zeggen, tot elken prijs willen afgeven. Tweedraads-getwijd wordt in kleine hoeveelheden nog wel verkocht voor poplin garens voor binnenlandsch gebruik. De exporthandel is zeer slecht.

Met betrekking tot de doekmarkt kan gemeld worden, dat er slechts weinig verkocht wordt. Noteeringen zijn vast. Fabrikanten hebben moeite hun weeftouwen aan den gang te houden. Waar biedingen voor hoeveelheden van eenige betekenis gedaan worden, bijv. van den kant van Eng.-Indië, zijn limites zoo verlaagd, dat koopers wel vooruit kunnen weten, dat er van „zaken-doen” niets kan komen. Men geeft voor belangstelling te toonen, maar is bang zich te branden. Berichten uit China zijn slecht en van een betere vraag zal wel geen sprake zijn, voordat de politieke horizon daar opklaart.

Liverpoolnoteeringen Oost. koersen 3 Dec. 10 Dec.

4 Dec. 11 Dec. T.T. op Br.-Indië	1/5½	1/5¾
F.G.F. Sakellaridis	14,65	14,40
T.T. op Hongkong	1/8½	1/8½
G.F. No. 1 Oomra	6,05	6,00
T.T. op Shanghai	2/2½	2/2½

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '29 tot 6 Dec. '29	Overeenkomstige periode	
		1928	1927
Ontvangsten Gulf-Havens.	5996	6135	5563
„ Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr.Brittannië	671	839	482
„ „ t Vasteland etc.	2191	2324	2394
„ „ Japan	575	768	536

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	6 Dec. '29	Overeenkomstig tijdstip	
		1928	1927
Amerik. havens	2538	2324	2583
Binnenland	1452	1224	1341
New York	93	21	214
New Orleans	499	353	498
Liverpool	326	447	603

KOFFIE.

Ook in de afgelopen week was de stemming aan de koffiemarkt nog steeds zeer gedrukt. In Brazilië liepen de kost- en vrachtprijzen van Santos nog ongeveer 3/- en van Rio nog ongeveer 2/- per cwt. terug, terwijl Nederlandsch-Indië voor de ongewasschen Robusta's dooreen ongeveer 1 ct. en voor de gewasschen Robusta 2½ ct. per ½ KG. lager kwam. De termijnmarkten verkeerden, zooals vanzelf spreekt, onder den invloed der lagere prijzen in de productielanden en ten onzent liepen de noteeringen voor het Gemengd contract 1½ ct. per ½ KG. terug.

Het belangrijkste feit van de week was de daling van den wisselkoers in Brazilië. Sedert enkele jaren was de koers gestabiliseerd geweest op bijna 6 d. en kort na het uitbreken van de crisis in het artikel, in het begin van October, begon hij wel iets af te brokkelen, doch tegen het einde van November bedroeg de geheele daling nog niet meer dan bijna 2 pCt. In den aanvang van December zakte de koers aanvankelijk nog een fractie in, doch vanaf 7 December daalde hij met groote sprongen, waardoor op den 16n een stand bereikt werd, ruim 6 pCt. onder het vroeger gestabiliseerde cijfer.

Volgens particuliere berichten moet de oorzaak van de daling hoofdzakelijk worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat de Staatsbank besloten heeft buitenlandsche wissels voorloopig niet meer te verdisconteeren, hetgeen wel wijst op het buitengewoon kritieke van den toestand aldaar te lande en het is dan ook voor het oogenblik nog volstrekt niet te overzien, tot welke gevolgen voor het land zelf het ineenzakken van de Braziliaansche koffiëvalorisatie ten slotte zal leiden.

Eindelijk is van Brazilië bericht ontvangen betreffende den omvang van de in het binnenland van Sao Paulo teruggelohouden hoeveelheden. Zooals bekend, bedroeg dit cijfer op 30 September 14.892.000 balen en thans wordt gemeld, dat het op 31 October bedragen heeft 17.158.000 balen, hetgeen voor de maand October een vermeerdering beteekende van 2.266.000 balen. Tevens wordt gemeld, dat deze voorraad op 30 November 17.251.000 balen groot was, wat slechts een toename beteekent van 93.000 balen voor de

1 December 1926	6.397.000	balen
1 Juli 1927	3.312.000	"
1 November 1927	11.049.000	"
1 December 1927	12.271.000	"
1 Juli 1928	11.672.000	" 1.180.000 balen
1 November 1928	13.669.000	" 714.000 "
1 December 1928	13.205.000	" 608.000 "
1 Juli 1929	8.785.000	" 136.000 "
1 October 1929	14.892.000	" 1.023.000 "
1 November 1929	niet gepubliceerd	1.407.000 "

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7 ¹)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4 ¹)	
16 Dec. 1929	324.000	14.975	1.130.000	20.500	5 ³²⁰ / ₅₁₂ P.
9 " 1929	341.000	15.650	1.111.000	20.500	5 ⁴⁰⁸ / ₅₁₂
2 " 1929	302.000	15.650	1.029.000	—	5 ⁴⁵⁰ / ₅₁₂
16 " 1928	340.000	28.950	1.173.000	33.500	5 ⁴⁹² / ₅₁₂

¹) In Reis.

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
14 Dec. 1929...	62.000	1.488.000	233.000	4.287.000
14 " 1928...	50.000	1.501.000	153.000	3.850.000

THEE.

Het voornaamste bericht voor de theemarkt in de afgelopen week was wel de pers-mededeeling, dat de Vereeniging voor de Theecultuur in Nederlandsch-Indië zich in beginsel bereid verklaarde om samen te werken met de Britsch-Indische en Ceylon theeplanters-vereening, teneinde te geraken tot een vermindering van den Nederlandsch-Indischen thee-oogst in 1930 met ongeveer 10 pCt. Hoewel Engelsche bladen melding maken van voldoening in Mincing Lane (het Londensche thee-centrum), viel echter in de Amsterdamsche veiling van 12 dezer (de laatste van dit jaar) nauwelijks een gunstige uitwerking van bovenbedoeld bericht te onderkennen.

De stemming was gedeceideerd aan den flauwen kant, niet-tegenstaande de veiling een vrij vlot verloop had. De middenprijs bedroeg 60¼ cts., hetwelk ongunstig contrasteert met dien van de vorige veiling: 66¼ cts. Dit was in hoofzaak te wijten aan den aanzienlijk lageren middenprijs voor de Javasorten.

De volgende veiling zal worden gehouden op 9 Jan. a.s. De thee-uitvoer van Java bedroeg volgens de publicatie van de Vereeniging voor de Thee-cultuur gedurende November slechts 5½ miljoen KG. tegen 6.2 miljoen KG. in 1928; gedurende Januari-November werden uitgevoerd 55.5 miljoen KG. (v.j. 54.8 miljoen KG.). Volgens een bericht uit dezelfde bron voerde Japan gedurende Januari-October 9.198.000 KG. uit (v.j. 8.923.000), terwijl de thee-uitvoer van Formosa in die periode 6.688.000 KG. beliep (v.j. 7.203.000 KG.).

Amsterdam, 16 December 1929.

COPRA.

De markt was gedurende de afgelopen week flauw gestemd. Importeurs accepteerden lagere prijzen, terwijl door fabrikanten op ruime schaal gekocht werd. Tegen het slot was er eenige dekkingsvraag bemerkbaar, waardoor de prijzen circa ½ opliepen.

De markt sluit met koopers voor Nederl.-Indische f.m.s., alle termijnen, tot f 26%.

Ned.-Ind. Mixed was eveneens flauw, en sloot met koopers voor December en latere afladingen tot f 25% à f 25½.

IJZER.

De kalme stemming van de Belgische ruwijzermarkt bleef de afgelopen veertien dagen aanhouden. In verband met het toenemen van de voorraden, hebben verschillende producenten het productietempo van hun hoogovens verminderd. In Frankrijk bleef de toestand van de markt bevredigend. De Clevelandmarkt daarentegen staat onder den invloed van de geleidelijk verminderende activiteit in de ijzer- en staalindustrie o.m. in verband met de naderende vacantie- en inventarisatie-periode.

De staalmarkt behield het aspect van de laatste weken: afwachtende houding der koopers en daardoor zoo goed als geen handel. Behalve voor stafijzer zouden ook voor vele andere walsproducten minimumprijzen vastgesteld zijn. Het

N-GROOTHANDELSPRIJZEN¹)

TIN	KATOEN	WOL	WOL	RUBBER ⁴)	SUIKER	KOFFIE	THEE	Indexcijfer	Indexcijfer						
locoprijzen	for Middling	gekamde	gekamde	Standaard	Witte kristal-	Robusta	Aff. N.-l. theev.	v/h. Centr. B.	van The						
onden per	locoprijzen	Australische,	Australische,	Ribbed Smoked	suiker/loco	Locoprijzen	A'dam gem. pr.	v. d. Stat.	Economist,						
Eng. ton	New York	Merino, 64's Av.	Crossbred Colo-	Sheets	R'dam/A'dam.	Rotterdam	Java- en Suma-	herleid	herleid						
	per lb.	loco Bradford	onial Carded,	loco Londen	per 100 K.G.	per ½ K.G.	trathee p. ½ KG.	van 1913 = 100	tot 1925 = 100						
		per lb.	50's Av. loco	per lb.				tot 1925 = 100	tot 1925 = 100						
			Bradford per lb.												
1.17/-	100.0	23.25	100.0	29.50	100.0	2/11,625	100.0	18.75	100.0	61,375	100.0	84.5	100.0	100.0	100.0
0.17/6	111.1	17.55	75.5	47.25	85.9	24.75	83.9	2/-	17.50	93.3	55,375	90.2	94.25	111.5	93.2
0.13/6	114.4	13.45	57.5	45.00	81.8	25.25	85.6	1/7,375	22.00	117.3	50	81.5	71	84.0	93.5
0.9/6	118.2	14.15	60.6	46.25	84.1	26.00	88.1	1/7,125	21.12	112.7	48.75	79.4	71.25	84.3	94.2
2.15/-	119.4	14.25	61.3	47.75	86.8	26.50	89.8	1/8,25	20.62	110.0	48	78.2	70	82.8	92.9
4.1/-	116.1	14.75	63.4	47.50	86.4	26.25	89.0	1/7,875	20.25	108.0	48	78.2	72.25	85.5	92.3
5.12/-	112.9	16.15	69.5	47.00	85.5	26.00	88.1	1/7,75	20.25	108.0	47	76.6	86.5	102.4	93.5
6.9/6	113.2	16.85	72.7	47.25	85.9	26.00	88.1	1/6	20.25	108.0	47	76.6	81.25	96.2	96.1
9.15/6	110.7	17.90	77.0	48.50	88.2	26.50	89.8	1/4,75	18.37	99.3	47	76.6	84	99.4	97.4
2.-/6	111.5	19.70	84.7	48.50	88.2	26.50	89.8	1/5,25	18.50	98.7	45,375	73.9	—	—	96.1
7.12/6	109.8	22.05	94.4	50.00	90.9	26.50	89.8	1/4,25	17.87	95.3	44,25	72.1	94.5	111.8	96.8
8.2/6	100.9	20.65	88.8	50.25	91.4	26.75	90.7	1/4,375	16.87	90.0	45,25	73.7	93	110.1	96.8
9.4/6	100.9	20.25	87.1	52.25	95.0	28.50	96.6	1/6.5	17.25	92.0	46	74.9	96	113.6	97.4
6.13/6	101.8	19.70	84.7	51.50	93.6	28.75	97.3	1/7,75	17.87	95.3	46	74.9	89.25	105.6	97.4
5.1/-	97.4	19.25	82.8	53.00	96.4	29.75	100.8	1/7,25	17.37	92.7	46	74.9	84.5	100.0	98.7
3.10/6	89.2	18.35	78.9	54.75	99.5	31.75	107.6	1/3,75	16.75	89.3	46	74.9	79.5	94.1	96.8
3.17/6	89.3	19.35	83.2	55.00	100.0	33.25	111.9	1/10,75	16.87	90.0	47	76.6	79	93.5	98.1
4.6/-	89.5	20.65	88.8	54.50	99.1	33.00	112.5	-9,375	16.87	90.0	47	76.6	74.25	87.9	90.5
0.13/-	88.1	21.55	92.7	54.25	98.6	32.25	109.3	-9	16.62	88.7	48,25	78.6	78.25	92.6	98.1
8.8/6	83.4	21.35	91.8	55.50	100.9	31.75	107.6	-9,25	16.75	84.0	49	79.8	73.25	86.7	98.7
1.19/-	80.9	21.75	93.5	53.00	96.4	31.25	105.9	-9,25	16.50	82.7	49,875	81.3	71.25	84.3	95.5
1.18/-	80.9	19.30	83.0	51.75	94.1	30.00	101.7	-9,25	16.00	85.3	51,875	84.5	67.75	80.1	92.9
4.7/6	81.9	19.55	79.8	47.00	85.5	29.00	98.3	-8.5	15.87	84.7	52,75	86.0	70.25	83.1	93.5
11.19/-	84.8	18.45	83.7	46.25	84.1	27.25	92.4	-8.8	14,62	78.0	53	86.4	73	86.4	94.2
12.10/6	88.8	19.90	85.6	47.25	85.9	27.50	93.2	-8,625	14.00	74.7	53	86.4	75.75	89.6	95.5
2.8/-	87.2	20.45	88.0	46.25	84.1	28.00	94.9	-8.5	13,92	74.3	51,75	84.3	76.5	90.5	95.5
2.2/6	84.9	20.20	86.9	46.75	85.0	28.75	97.3	-9,875	13.77	73.5	53,125	86.6	77.25	91.4	94.2
2.11/-	85.0	20.10	86.5	44.25	80.5	27.75	94.1	1/-	13,37	71.3	54	88.0	74.25	87.9	94.2
1.0/6	84.4	21.25	91.4	44.00	80.0	27.50	93.2	1/10,125	13.50	72.0	54	88.0	72.75	86.1	94.8
1.75/6	79.2	20.45	88.0	43.25	78.6	27.25	92.4	-10.5	13,37	71.3	54	88.0	74.25	87.9	92.9
1.75/6	75.3	19.40	83.4	41.50	75.5	26.25	89.0	-10,875	12.25	65.3	54	88.0	73.50	87.0	91.6
0.5/-	76.5	18.75	80.6	40.00	72.7	25.75	87.3	-10,625	12.00	64.0	54	88.0	69.50	82.2	91.0
9.95/6	79.9	18.65	80.2	38.75	70.5	24.75	83.9	-11	13,42	71.6	54	88.0	68.50	81.1	91.0
0.11/-	80.4	18.60	80.0	37.00	67.3	24.00	81.4	-10.5	13.00	69.3	53,50	87.2	64	75.6	91.6
5.5/6	78.4	18.90	81.3	34.25	62.3	23.75	80.5	-10,125	13.47	71.9	51,75	84.3	64	75.6	91.0
5.9/6	72.0	18.45	79.4	32.50	59.1	22.50	76.3	-9,625	13.30	70.9	48,50	79.0	66	78.1	90.3
2.-/6	69.5	17.50	75.3	31.25	62.3	23.00	78.0	-8	12.50	66.7	41,75	68.0	66.50	78.7	88.4
4.7/6	66.0	17.50	75.3	32.00	58.2	22.25	75.6	-8	12.00	64.0	40	65.2	60,75	71.8	78.8
7.12/6	67.8	17.25	74.2	31.75	57.7	21.75	73.7	-8	12,37	65.4	38	61.9	—	—	—
9.2/6	72.2	—	—	—	—	—	—	—	22.5	12,37	36	58.7	—	—	—

Huidige officiële noteeringswijze (Jan. 1928). ³) = Malting vóór de invoering van de huidige offic. noteeringswijze (Jan. 1928). ⁴) Jaar- en maandgemiddelden afgerond ⁵) 6 Dec. ⁶) 13 Dec. ⁷) 5 Dec. ⁸) 12 Dec.

Internationale Rûwstaalkartel heeft besloten tot voortzetting van haar productiebeperkingspolitiek over het 1e kwartaal van 1930.

STEENKOLEN.

Het lang verbeide wetsontwerp voor de regeling van nieuwe verhoudingen in de coalfields in Engeland is dan ingediend. Vermoedelijk zal het verworpen worden, aangezien de Conservatieven een uitstel van zes maanden zullen voorstellen. Dit beteekent een verschuiving van de moeilijkheden, geen oplossing ervan. Aan de onzekerheid, die al sinds zoo langen tijd op de kolenmarkt drukt, wordt op deze wijze geen eind gemaakt.

Ook in Westfalen dringen de mijnwerkers op loonsverhoging aan. Het een en het ander moet op den duur tot verhoging van de prijzen leiden.

Op het oogeblik zijn deze:

Northumberland Ongezeefde	f 11.90
Durham Ongezeefde	„ 12.—
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	„ 13.50
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	„ 11.50
Yorkshire gewasschen Singles	„ 11.85
Westfaalsche Veförder	„ 13.35
„ Vlamstukken I	„ 14.50
„ Smeenootjes	„ 14.—
„ Gasvlamförder	„ 13.25
„ Gietcokes	„ 17.25
Hollandsche Eierbriketten	„ 16.50

alles per ton van 1000 KG. franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 11.75.

Markt vast.

VERKEERSWEZEN. VRACHTENMARKT.

Graan van Noord-Amerika. Deze markt was wederom buitengewoon flauw en de vraag naar scheepsruimte was zoo goed als nihil.

Van *Montreal* vinden geen verschepingen meer plaats en het is nog de vraag of het den thans nog op de St. Lawrence liggende booten gelukken zal tijdig weg te komen.

Van de *Northern Range* was geen enkele order aan de markt, daarentegen kan van de *Gulf* tonnage per tweede helft Januari op basis van 2/6 per qtr. naar U.K. geplaatst worden, met de optie Havre, Duinkerken, Bremen of Hamburg tegen 2/4½ of Rotterdam tegen 2/3.

Noord-Pacific. De in het laatste bericht vermelde opleving is helaas slechts van korten duur geweest. In de afgelopen week vond maar één afsluiting plaats, welke een 7300 tonner per einde December/Januari van Vancouver naar U.K./Continent tegen 24/-, 6 d. minder naar Antwerpen of Rotterdam, betreft, met de optie belading te Prince Rupert tegen 9 d. extra. Op deze basis werden verdere booten voor December/Januari en Januari belading aangeboden en groote booten tegen 24/6 voor Februari laden, echter zonder resultaat.

La Plata. Ook op deze markt was het kalmer. De in het vorig bericht genoemde hogere cijfers konden zich helaas niet handhaven tengevolge van de belangrijk verminderde vraag en het aantal afsluitingen was zoodoende slechts gering. Van de Bovenrivier zijn de vrachten gedaald op 14/6 naar Antwerpen of Rotterdam en 16/- naar de Middellandsche Zee, basis één haven voor December-laden, terwijl groote booten van Bahia Blanca 12/- naar Antwerpen/Hamburg range en 6 d. minder naar Antwerpen of Rotterdam geaccepteerd hebben. Voor het nieuwe seizoen is de stemming eveneens zeer flauw. Voor handige booten wordt 17/- van de Bovenrivier naar U.K./Continent en voor groote booten 6 d. minder in uitzicht gesteld, verscheping niet vóór 15 Januari.

Suiker van West-Indië. Niettegenstaande de reeds gemelde f.o.b. verkoopen voor Januari is de vraag naar scheepsruimte niet noemenswaard toegenomen. Voor tweede helft Januari-verscheping is er een order aan de markt van 7000 ton van Cuba naar Marseilles, waarvoor een vast bod ad 16/6 reeds door bevrachters geweigerd werd, aangezien deze slechts 16/- willen betalen. Voor de maanden Februari en Maart zijn booten van 6/7000 ton lading van Cuba naar U.K./Continent tegen 15/6 tot 16/- te plaatsen, met de optie San Domingo laden tegen 6 d. minder.

Salpeter van Chili. De toestand was nagenoeg ongewijzigd. Een boot van 8700 ton, 10 pCt., werd per 26 December/15 Januari naar Bordeaux/Hamburg range tegen 21/-

bevracht, met de optie Noord-Spanje tegen 22/-, Adriatische Zee of Alexandrië tegen 23/-. Op deze basis werd ook een 7700 tonner per 5/25 Januari afgesloten, terwijl een boot van 6300 ton per tweede helft Januari 6 d. boven de genoemde cijfers heeft kunnen bedingen, maar buitendien de optie Danzig of Gdynia tegen 23/6 heeft toegestaan.

Er werd vrij veel lijnruimte aangeboden, maar bevrachters toonden zich ook ten opzichte dezer tonnage terughoudend. Geboekt werden 3300 ton per 16 December/15 Januari naar Duinkerken/Antwerpen/Rotterdam/Delfzijl/Bremen/Hamburg, twee havens, tegen 15/- minus commissie, met de optie Bergen/Malmö range tegen 20/- of Danzig tegen 21/-, en 1000 ton voor prompte verscheping naar U.K., optie Havre, Duinkerken, Dieppe, Antwerpen, Rotterdam of Hamburg tegen eveneens 15/-.

Rijst van Birma. De vraag naar scheepsruimte voor het nieuwe seizoen bleef ook in de afgelopen week beperkt. Er wordt een order van 6000 ton per Februari naar Antwerpen/Hamburg range tegen 25/- met twee loshavens genoteerd, terwijl er kans bestaat een 5/6000 tonner van Rangoon naar Shanghai per Februari tegen 16/6 te plaatsen.

Donau en Zwarte Zee. Van den Donau is practisch niets meer te doen, daarentegen toonden bevrachters veel belangstelling in ruimte van de Zwarte Zee en verschillende groote booten zijn tegen 13/6 per December en tegen 12/9 per Januari, basis Continent, gesloten.

Middellandsche Zee. Het aanbod van schepen voor erts was tamelijk schaarsch met het gevolg, dat de vrachten vast bleven. Afgesloten werden o.m.:

Melilla/Rotterdam 5/4½; Duinkerken 6/10½; Almeria Pier/Barrow 7/6; Hornillo/Rotterdam of Vlaardingen 6/-; Valencia/Rotterdam 6/7½; Porman/Rotterdam 6/3; Bona/Rotterdam 5/-; Garson of Birkenhead 7/-; Algiers/Rotterdam of Vlaardingen 5/1½; la Goulette/Rotterdam of Vlaardingen 5/4½; Huelva/Rotterdam 6/1½; London River 10/-, en Helsingborg 11/9.

Phosphaat werd bevracht van Bona naar London River tegen 10/-, Lisahally 11/9 en van Casablanca naar Belfast tegen 9/6.

Noord-Spanje. Deze markt was iets vaster. Ofschoon slechts enkele afsluitingen plaats vonden, zijn vele booten gedurende de laatste week in ballast teruggekeerd. Bevracht werden o.m.: Bilbao/Glasgow 6/9, Tyne Dock 6/-, Duinkerken 6/6 en Salta Caballo/Adrossan 7/-.

Kolen van U.K. De uitgaande vrachten, in het bijzonder naar de Middellandsche Zee, waren weder iets flauwer, uitgezonderd echter Zuid-Amerika, in welke richting de cijfers zich vrijwel konden handhaven. In de kustvaart waren de koersen opmerkelijk vast.

Van Zuid-Wales werden o.m. afgesloten: Rouaan 4/9. Lisabon 8/-, Genua 7/6, Piraeus 9/-, Port-Said 8/9, Salonica 9/-, Alexandrië 9/-, Las Palmas 9/-, Rio 12/4½, Buenos Aires 14/-, en van de Oostkust: Landskrona 6/-, Gothenburg 6/-, Hamburg 4/4½, Rotterdam 4/-, Antwerpen 3/3, Rouaan 5/3, Civita Vecchia 8/-, Piraeus 9/-, Port-Said 8/9, Zuid-Australië 27/-, Port Pirie 32/6 (cokes) en St. Vincent 9/-.

RIJNVAART.

Week van 8 t/m. 14 December 1929.

De aanvoeren van zeezijde, hoofdzakelijk erts, namen beïdend toe. Er was gedurende de geheele week veel vraag naar scheepsruimte, die zeer schaarsch bleef. De stemming bleef vast. De ertsvracht steeg tot f 1.30—1.40 per last met resp. 4 en 8 losdagen; naar Grimberg werd maximum betaald f 1.60—1.70 per last met resp. 3 en 6 losdagen. Naar den Bovenrijn verminderde de vraag enigszins, maar door het tekort aan scheepsruimte bleef de stemming eveneens zeer vast. Er werd uitsluitend in daghuur bevracht. De huur bedroeg maximum 4½ ad 4¾ cts. per ton met aflevering Ruhrhavens. Het sleeploon bedroeg minimum 55 en maximum 75 cts. tarief. De waterstand bleef wassend; naar den Bovenrijn werd op ca. 2.20 M. en naar den Benedenrijn op vollen diepgang afgeladen.

In de Ruhrhavens was bij een drukke verscheping veel vraag naar ledige ruimte, welke slechts schaarsch beschikbaar was. De vracht voor exportkolen naar Rotterdam bedroeg Mk. 2.20 per ton inclusief sleeploon.